

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"ΤΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ"

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡΑΛ. ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ
ΚΑΡΡΑ ΑΝΔΡ. ΔΙΟΝΥΣΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΣΥΡΡΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2013

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"ΤΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ"

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡΑΛ. ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ (Α.Μ.13681)

ΚΑΡΡΑ ΑΝΔΡ. ΔΙΟΝΥΣΙΑ (Α.Μ.13518)

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΣΥΡΡΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2013

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

υποβάλλεται

ενσωματωμένη σε κάθε αντίτυπο της Πτυχιακής Εργασίας

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ακριβής καταχώρηση του τίτλου του θέματος της Πτυχιακής

ΤΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΑΡ. ΜΗΤΡ.
ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ	ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ	13681
ΚΑΡΡΑ	ΔΙΟΝΥΣΙΑ	13518

ΕΚΘΕΣΗ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΕΙΣΗΓΗΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

καταχώρηση από τον εισηγητή

ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ ΑΣΧΟΛΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ. ΕΠΙΣΗΣ, ΔΙΝΟΥΝ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΑΠΟ ΑΥΤΑ. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ ΤΗΝ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΒΟΗΘΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΥΤΗ. ΓΙΑ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΠΡΟΤΕΙΝΩ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

4/3/2013

Απαραίτητη η υπογραφή του εισηγητή εκπαιδευτικού

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε πολύ τον επιβλέποντα καθηγητή μας για την καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια της πτυχιακής μας εργασίας. Επίσης, ευχαριστούμε τις οικογένειες μας και κάποια φιλικά πρόσωπα για την υποστήριξη, την κατανόηση και την αμέριστη συμπαράσταση τους κατά τη διάρκεια εκπόνησής της.

Επισήμανση

Οι διαπιστώσεις, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι πιθανές προτάσεις της παρούσας πτυχιακής εργασίας –εκτός των αναφορών που σημαίνονται ως λήμματα- αποτελούν προσωπικές θεωρητικές ή εμπειρικές διαπιστώσεις του σπουδαστή (σπουδάστριάς) ή της ομάδας των σπουδαστών που την επιμελήθηκαν και δεν απηχούν κατ' ανάγκη τη γνώμη του εισηγητή εκπαιδευτικού, του Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τμήματος Λογιστικής ή του Α.Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	9
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1. Έννοια του κληροδοτήματος.....	11
1.2. Άλλες βασικές έννοιες.....	12
1.2.1. Κληρονομιά.....	12
1.2.2. Κληροδοσία.....	13
1.2.3. Διαφορά κληρονόμου από κληροδόχο.....	13
1.2.4. Διαθήκη.....	14
1.2.5. Δωρεά	14
1.2.6. Κοινοφελής σκοπός	15
1.2.7. Κοινοφελές ίδρυμα.....	15
1.3. Ιστορική εξέλιξη εθνικών κληροδοτημάτων.....	15
1.4. Κατηγορίες κληροδοτημάτων.....	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ

2.1. Το Σύνταγμα για τα εθνικά κληροδοτήματα.....	19
2.2. Ο Νόμος 2039/1939 για τα εθνικά κληροδοτήματα.....	20
2.3. Ο Νόμος 455/1976 για τα εθνικά κληροδοτήματα.....	21
2.4. Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας περί εθνικών κληροδοτημάτων.....	22
2.5. Αστικός Κώδικας περί εθνικών κληροδοτημάτων.....	23

2.6. Γενικές αρχές που διέπουν τα εθνικά κληροδοτήματα.....	23
2.6.1. Προστασία της βούλησης του διαθέτη.....	23
2.6.2. Κανόνες δημόσιας τάξης.....	24
2.6.3. Πιο επωφελής αξιοποίηση των κοινωφελών περιουσιών.....	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΚΛΗΡΟΔΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΩΡΕΩΝ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΩΝ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΑ ΑΛΛΑ ΠΛΗΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

3.1. Γενικά.....	30
3.2. Χαρακτηρισμός και αποδοχή λειτουργήματος εκτελεστή.....	31
3.3. Εκκαθάριση της κληρονομιάς	32
3.4. Εξακρίβωση και απογραφή της περιουσίας.....	32
3.5. Πράξεις διαχείρισης.....	34
3.5.1. Εκποίηση κινητών.....	34
3.5.2. Εκποίηση ακινήτων.....	35
3.5.3. Εκμίσθωση ακινήτων.....	35
3.5.4. Κατάθεση και επένδυση κληροδοτημάτων.....	36
3.5.5. Πληρωμή των δαπανών της κληρονομιάς.....	37
3.6. Λογοδοσία του εκτελεστή.....	37
3.7. Λήξη έργων του εκτελεστή.....	38
3.7.1. Παραίτηση εκτελεστή.....	39
3.7.2. Αντικατάσταση εκτελεστή.....	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

4.1. Η πολιτική για τα Δημόσια Κτήματα μέχρι το 1981.....	42
4.2. Αποτίμηση ρυθμίσεων για δημόσια κτήματα κι όψεις πολιτικής μετά το 1981...	43
4.3. Θέματα διοίκησης διαχείρισης αξιοποίησης και προστασίας των δημοσίων κτημάτων.....	48
4.4. Το προσκήνιο σχέδιο νόμου για τα εθνικά κληροδοτήματα.....	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ

5.1. Έλεγχος της δημόσιας περιουσίας.....	53
5.2. Εποπτεία κοινωφελών περιουσιών της εκτέλεσης κοινωφελών σκοπών.....	55
5.3. Εκλογή κοινωφελούς σκοπού.....	56
5.4. Αρμοδιότητα εκτέλεσης σκοπού ή έργου.....	57
5.5. Εκτέλεση έργων.....	57
5.6. Διοίκηση και οικονομική διαχείριση δημόσιας περιουσίας.....	60
5.7. Κληροδοτήματα που χάνονται.....	61
5.8. Η αδιαφορία των δημοσίων υπηρεσιών.....	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΘΝΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

6.1. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	65
6.2. Ελληνικά μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς.....	69
6.3. Διεύθυνση εθνικών κληροδοτημάτων Δυτικής Ελλάδας.....	70

6.4. Κληροδότημα ‘‘Αρχαία Ολυμπία’’	73
6.5. Η ιστορία του εθνικού κληροδοτήματος ‘‘Αρχαία Ολυμπία’’	74
6.6. Ο χώρος του εθνικού κληροδοτήματος ‘‘Αρχαία Ολυμπία’’	77
6.7. Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας.....	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΆΛΛΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

7.1. Ιστορικό του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης Πατρών.....	82
7.2. Συλλογές του Μουσείου.....	85
7.3. Παλαιό Νοσοκομείο Μεσολογγίου Χατζηκώστα.....	89
7.4. Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου-Κληροδότημα Χατηκώστα.....	95

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	101
--------------------------	------------

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αναφέρεται στα Κληροδοτήματα Δυτικής Ελλάδας. Αρχικά παρουσιάζονται κάποιες γενικές έννοιες περί εθνικών κληροδοτημάτων, κληροδοσιών, κληρονομιών, κ.λ.π., ενώ στη συνέχεια γίνεται μελέτη περίπτωσης σε συγκεκριμένα εθνικά κληροδοτήματα, την Αρχαία Ολυμπία, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Πατρών, το Παλαιό Νοσοκομείο Μεσολογγίου Χατζηκώστα και το Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου-Κληροδοτήμα Χατζηκώστα.

Στο πρώτο κεφάλαιο λοιπόν γίνεται αναφορά σε κάποιες βασικές έννοιες (δωρεά, κληροδοτήμα, κληρονομιά, κληροδοσία, κοινωφελής σκοπός, κοινωφελές ίδρυμα, κ.λ.π.) και περιγράφεται η ιστορική εξέλιξη των εθνικών κληροδοτημάτων και οι κατηγορίες τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται μερικά στοιχεία για τα εθνικά κληροδοτήματα σύμφωνα με διάφορους νόμους του Συντάγματος (2039/1939, 455/1976 κ.λ.π.) τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και τον Αστικό Κώδικα περί εθνικών κληροδοτημάτων. Επιπλέον, περιγράφονται οι γενικές αρχές που διέπουν τα εθνικά κληροδοτήματα, δηλαδή η προστασία της βούλησης του διαθέτη, οι κανόνες δημόσιας τάξης καθώς και η πιο επωφελής αξιοποίηση των κοινωφελών περιουσιών.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην εκκαθάριση της κληρονομιάς και την εξακρίβωση και απογραφή της δημόσιας περιουσίας. Αναλύονται οι πράξεις διαχείρισης, δηλαδή η εκποίηση κινητών και ακινήτων, η εκμίσθωση ακινήτων, η κατάθεση και επένδυση κληροδοτημάτων και η πληρωμή των δαπανών της

κληρονομιάς. Επίσης, παρουσιάζεται η λογοδοσία του εκτελεστή, η λήξη έργων του εκτελεστή, η παραίτηση εκτελεστή και η αντικατάσταση εκτελεστή.

Στο τέταρτο και στο πέμπτο κεφάλαιο αντίστοιχα γίνεται μια ιστορική αναδρομή για την πολιτική των Δημόσιων Κτημάτων μέχρι και μετά το 1981. Ακόμα, γίνεται ανάλυση του ελέγχου της δημόσιας περιουσίας και της εποπτείας κοινωφελών περιουσιών της εκτέλεσης κοινωφελών σκοπών.

Στα δύο τελευταία κεφάλαια της παρούσας πτυχιακής εργασίας αναλύονται εθνικά κληροδοτήματα της περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδας, η Αρχαία Ολυμπία, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Πατρών, το Παλαιό Νοσοκομείο Μεσολογγίου Χατζηκώστα και το Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου-Κληροδοτήμα Χατηκώστα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1. Έννοια του κληροδοτήματος

Η έννοια του όρου «εθνικά κληροδοτήματα» περιλαμβάνει κάθε περιουσία που καταλείπεται με δωρεά, κληρονομιά ή κληροδοσία προκειμένου να εκπληρωθούν διάφοροι σκοποί κοινής ωφέλειας.

Από τη μια πλευρά, εξετάζοντας τον όρο αυτό από νομικής φύσης αποκτά τη σημασία παροχών ωφελημάτων που εξυπηρετούν κυρίως εθνικούς σκοπούς σε βάρος κάποιου άλλου προσώπου που λαμβάνει από την κληρονομιά. Όμως, συνήθως η έννοια αυτή δε χρησιμοποιείται στενά, διότι εννοεί και τα προσφερόμενα για δωρεά ή για κληρονομική εγκατάσταση για κοινωφελείς σκοπούς. Από την άλλη πλευρά, ο όρος «εθνικά κληροδοτήματα» θεωρείται ότι απευθύνεται σε έννοια στενότερη από αυτή, την οποία αποδίδει η κοινή αντίληψη στον όρο αυτό, διότι συμπεριλαμβάνει καταλειπόμενες περιουσίες όχι μόνο για καθαρά εθνικούς σκοπούς, αλλά και για σκοπούς κοινής ωφέλειας. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Υποστηρίζεται ότι ο ορισμός «εθνικά κληροδοτήματα» υποδηλώνει στενότερη έννοια εκείνης που εκφράζουν οι όροι « κρατικά κληροδοτήματα » και « κοινωφελή κληροδοτήματα ». Παράλληλα δηλώνει και το εθνοφελές της φύσης του, για το λόγο ότι οι παρεχόμενες περιουσίες ακόμα και όσες δεν αποτελούν εθνικούς σκοπούς, εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο ενδιαφέροντος και να εξυπηρετούν το

έθνος, επειδή αναμφισβήτητα ικανοποιούν ανάγκες ζωτικής σημασίας για την ελληνική κοινωνία. Στη σύγχρονη εποχή ο όρος «εθνικά κληροδοτήματα» εκφράζει γενικότερη έννοια, μια και δηλώνει αφενός τις καταλειπόμενες περιουσίες δια δωρεάς, κληρονομιάς ή κληροδοσίας στο κράτος και αφετέρου τις παρεχόμενες περιουσίες προς κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, διότι όλες αυτές διατίθενται για την εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας, ακόμη και αυτές που αναφέρονται στη σύσταση νομικού προσώπου που εξυπηρετεί κοινωφελή σκοπό. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

1.2. Άλλες βασικές έννοιες

Με την έννοια του εθνικού κληροδοτήματος σχετίζονται έννοιες όπως είναι η κληρονομιά, η κληροδοσία, η διαθήκη, η δωρεά, ο κοινωφελής σκοπός και το κοινωφελές ίδρυμα. Σε μερικές από αυτές αναφερθήκαμε και παραπάνω για να περιγράψουμε τον ορισμό των εθνικών κληροδοτημάτων.

1.2.1. Κληρονομιά

Είναι το σύνολο της περιουσίας του αποβιώσαντος προσώπου, η οποία περιλαμβάνει όχι μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις και η οποία περιέρχεται στους κληρονόμους. Η κληρονομιά περιλαμβάνει όλα τα οικονομικά αγαθά καθώς επίσης και τις νομικές καταστάσεις, οι οποίες έχουν οικονομική αξία, όπως είναι η κατοχή, η άδεια επιβατικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης, τα συγγραφικά δικαιώματα για 50 χρόνια από το τέλος του έτους κατά το οποίο απεβίωσε ο

συγγραφέας κ.λ.π. Στην κληρονομιά περιλαμβάνονται και τα κινητά, τα οποία ανήκαν αποδεδειγμένα στον κληρονομούμενο πριν από τον θάνατό του. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

1.2.2. Κληροδοσία

Κληροδοσία είναι η παροχή περιουσίας σε κάποιον με διαθήκη χωρίς αυτός να είναι και κληρονόμος. Η κτήση της κληροδοσίας πραγματοποιείται με το θάνατο του κληρονομούμενου. Η κληροδοσία μπορεί να συσταθεί μόνο με διαθήκη. Το πρόσωπο, το οποίο ωφελείται από την κληροδοσία ονομάζεται κληροδόχος, ενώ το πρόσωπο που οφείλει να παρέχει την περιουσιακή ωφέλεια στον κληροδόχο λέγεται βεβαρημένος. Η αποδοχή και η αποποίηση της κληροδοσίας πραγματοποιείται με δήλωση προς το βεβαρημένο. Η δήλωση αυτή δε γίνεται σε ορισμένη προθεσμία και δεν υποβάλλεται σε τύπο εκτός από την περίπτωση που περιέρχεται στον κληροδόχο ακίνητο ή εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο. Αν ο κληροδόχος αποδεχθεί την κληροδοσία, οριστικοποιείται το δικαίωμά του. (<http://www.lawyers4you.gr/el/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/92-%CE%9A%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%AF%CE%B1>)

1.2.3. Διαφορά κληρονόμου από κληροδόχο

Η βασική διαφορά μεταξύ κληρονόμου και κληροδόχου είναι ότι ο κληρονόμος είναι καθολικός διάδοχος του κληρονομούμενου, ενώ ο κληροδόχος ειδικός. Αυτό

σημαίνει ότι ο κληρονόμος λαμβάνει ολόκληρη την κληρονομιά ή ποσοστό αυτής, ενώ αντίθετα ο κληροδόχος συγκεκριμένο ποσοστό ή συγκεκριμένα αντικείμενα. (Αγαλλοπούλου Πηνελόπη, 2003)

1.2.4. Διαθήκη

Πρόκειται για τη διάταξη της τελευταίας επιθυμίας ενός προσώπου, η οποία περιέχει τον ορισμό του κληρονόμου και γενικά τη θέλησή του ως προς το τι θα γίνει μετά το θάνατό του. Υπάρχουν τρεις τύποι διαθήκης :

α) Η ιδιόγραφη, η οποία γράφεται ολόκληρη με το χέρι του διαθέτη.

β) Η δημόσια, στην οποία ο διαθέτης δηλώνει προφορικά την τελευταία του βούληση ενώπιον συμβολαιογράφου.

γ) Η μυστική, στην οποία ο διαθέτης παραδίδει έγγραφο στο συμβολαιογράφο που περιέχει την τελευταία του βούληση. (Αγαλλοπούλου Πηνελόπη, 2003)

1.2.5. Δωρεά

Η δωρεά είναι μία συμφωνία, με την οποία ο δωρητής αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει και να παραδώσει στο άλλο μέρος πράγμα ή δικαίωμα χωρίς αντάλλαγμα, δηλαδή μόνο το ένα μέρος αναλαμβάνει υποχρεώσεις, ενώ το άλλο μέρος δεν οφείλει αντιπαροχή. Οι τύποι δωρεάς είναι δύο, πρώτον η εν ζωή και δεύτερον, η αιτία θανάτου. (Αγαλλοπούλου Πηνελόπη, 2003)

1.2.6. Κοινωφελής σκοπός

Πρόκειται ουσιαστικά για την ωφέλεια που προορίζεται για το κοινό, αλλιώς ονομάζεται κοινή ωφελιμότητα ή κοινή χρησιμότητα. Επομένως, κοινωφελής σκοπός είναι κάθε κρατικός, θρησκευτικός ή φιλανθρωπικός σκοπός του οποίου επωφελείται το κοινό πλήρως ή μερικώς. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

1.2.7. Κοινωφελές ίδρυμα

Είναι η περιουσία που διατίθεται για ορισμένη διάρκεια ή στο διηνεκές για την εκπλήρωση κοινωφελούς σκοπού. Η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ανατίθεται με συστατική πράξη σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που συνιστώνται μ' αυτή ή υφιστάμενα νομικά πρόσωπα υπό την προϋπόθεση ότι στη δεύτερη περίπτωση ορίζεται ιδιαίτερος τρόπος διοίκησης. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

1.3. Ιστορική εξέλιξη εθνικών κληροδοτημάτων

Σε όλη την ιστορική πορεία του ελληνισμού ο πατριωτισμός και η κοινωνική αλληλεγγύη που χαρακτηρίζουν τους Έλληνες εκφράζονται με την αφιέρωση της ίδιας τους της ζωής καθώς επίσης και με την προσφορά περιουσίας για την εκτέλεση κοινωφελών σκοπών και έργων. Ο όρος «εθνικά κληροδοτήματα» συναντάται από τους πρώτους ιστορικούς χρόνους της αρχαιότητας ιδιαίτερα με τη μορφή χορηγιών. Εξελίσσεται κατά τη διάρκεια των ελληνοιστικών χρόνων καθώς και την περίοδο του Βυζαντίου και κάνει πιο αισθητή την παρουσία του κατά την περίοδο της δουλείας

του ελληνικού έθνους. Όταν ο Π. Σέκερης χρηματοδότησε τη Φιλική Εταιρεία, ιδρύθηκε η Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης και αναδείχθηκαν τα Ιωάννινα σε σημαντικό εκπαιδευτικό κέντρο της υπόδουλης Ελλάδος. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Η ιστορία των κληροδοτημάτων ξεκινά κυρίως από την Ήπειρο, τόπο καταγωγής των περισσότερων ευεργετών. Κατά το 18ο αλλά και 19ο αιώνα η οικονομική ευημερία των Ηπειρωτών είχε αντίκτυπο όχι μόνο στην Ήπειρο αλλά σε ολόκληρη την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι Ηπειρώτες ευεργέτες επιθυμούσαν να βοηθήσουν την πατρίδα τους, αλλά εξαιτίας της Τουρκοκρατίας δε μπορούσαν να δώσουν απευθείας χρήματα σε θεσμούς της Ελληνικής Πολιτείας. Για αυτό το λόγο δημιούργησαν διαθήκες και δωρεές και όρισαν αφενός τους διαχειριστές αυτών των περιουσιών κι αφετέρου τους σκοπούς που θα έπρεπε να υπηρετήσουν οι πόροι των κληροδοτημάτων. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Μερικοί από τους μεγάλους εθνικούς ευεργέτες θεωρούνται οι: Αβέρωφ, Αρσάκης, Γεννάδιος, Στουρνάρας, Τοσίτσας, Χατζηκώστας και αδελφοί Ζάππα, Ζωσιμάδες, Ριζάρη, Σίνα κ.ά. Όλοι αυτοί και πολλοί ακόμα, άφησαν μία τεράστια πολιτιστική κληρονομιά που είναι αισθητά φανερή μέχρι τις μέρες μας.

Είναι γνωστά σε όλους μας τα έργα μεγάλων ευεργετών όπως το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, το Πανεπιστήμιο, η Γεννάδιος Βιβλιοθήκη, η Ακαδημία Αθηνών, το Ζάππειο Μέγαρο, η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, το Αστεροσκοπείο Αθηνών, το Αρσάκειο Παρθεναγωγείο, η Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή, το Νοσοκομείο Ευαγγελισμός, η Μητρόπολη Αθηνών, το Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, το Καλλιμάρμαρο, το Παναθηναϊκό

Στάδιο κ.ά. Πρόκειται για μεγάλα έργα που την εποχή εκείνη έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια του νεοσύστατου ελληνικού κράτους να ορθοποδήσει. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

1.4. Κατηγορίες κληροδοτημάτων

Οι κατηγορίες των κληροδοτημάτων είναι τρεις.

Η **πρώτη** κατηγορία σχετίζεται με κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές υπερ του κράτους για την εκτέλεση ειδικών σκοπών. Οι περιουσίες της κατηγορίας αυτής εφόσον εκκαθαρισθούν υπάγονται στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Η **δεύτερη** κατηγορία αφορά τις κληρονομίες, τις κληροδοσίες και τις δωρεές προς το Δημόσιο άνευ όρου. Οι περιουσίες αυτές θεωρείται ότι παρέχονται υπερ του κράτους, ρευστοποιούνται και στη συνέχεια εισάγονται στον κρατικό προϋπολογισμό. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Η **τρίτη** και τελευταία κατηγορία έχει σχέση με τις κληρονομίες, τις κληροδοσίες και τις δωρεές που εκτελούνται από πρόσωπα άλλα πλην του κράτους για κοινωφελείς σκοπούς. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν:

α) Πρώτα από όλα οι περιουσίες που παρέχονται σε υφιστάμενα κοινωφελή ιδρύματα νομικά πρόσωπα, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης κ.λ.π. χωρίς την εκτέλεση ειδικού όρου έργου ή σκοπού.

β) Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι περιουσίες που διατίθενται για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος.

γ) Στην τελευταία κατηγορία περιλαμβάνονται οι περιουσίες που προσφέρονται σε υφιστάμενα κοινωφελή ιδρύματα, νομικά πρόσωπα, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης κ.λ.π. για την εκτέλεση ειδικού έργου ή σκοπού σύμφωνα με το άρθρο 96 του νόμου 2039/1939. (κεφάλαιο αυτοτελούς διαχείρισης). (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Οι αρμοδιότητες του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών που με κοινές υπουργικές αποφάσεις μεταβιβάστηκαν στους Γενικούς Γραμματείς αναφέρονται στην τελευταία κατηγορία με τις τρεις υποπεριπτώσεις εκ των οποίων εξαιρούνται τα ιδρύματα και κληροδοτήματα που εκτελούν κάποιο σκοπό σε περισσότερες από μία Περιφέρειες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ

2.1. Το Σύνταγμα για τα εθνικά κληροδοτήματα

Τα εθνικά κληροδοτήματα προστατεύονται από το ελληνικό Σύνταγμα για κοινωφελείς σκοπούς με τη διάταξη που θεσπίστηκε για πρώτη φορά τη χρονιά 1927 με το άρθρο 20. Όμως, η ίδια διάταξη επαναλήφθηκε στην παρ. 5 της Δ' Συντακτικής Πράξης της 14ης Οκτωβρίου 1935 και εν συνεχεία διατηρήθηκε στο άρθρο 106 του Συντάγματος του 1952. Μετέπειτα στο άρθρο 109 του ισχύοντος Συντάγματος του 1975 παρέμεινε μόνο η πρώτη παράγραφος από τα προηγούμενα συνταγματικά κείμενα. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 109 του ισχύοντος Συντάγματος δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης και δωρεάς ως προς τις διατάξεις τους υπερ του Δημοσίου ή υπερ κοινωφελούς σκοπού.

(http://foggs.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=3533&catid=1:12&Itemid=192)

Κατά τις διατάξεις της παρ. 2 του ίδιου άρθρου είναι επιτρεπτή η κατ' εξαίρεση επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση του κληροδοτήματος εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, για τον ίδιο ή για κάποιο άλλο επίσης κοινωφελή σκοπό, είτε στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή διαθέτης είτε στην ευρύτερη περιοχή της περιφέρειας. Κι αυτό όταν βεβαιωθεί με απόφαση του δικαστηρίου ότι η θέληση

του διαθέτη ή δωρητή δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί για οποιονδήποτε λόγο καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου της ή αν μπορεί να πραγματοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως ο νόμος ορίζει.

(http://foggs.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=3533&catid=1:12&Itemid=192)

Από τις 6 Απριλίου 2001 με το Ψήφισμα της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, με το οποίο άρχισαν να ξαναισχύουν οι αναθεωρημένες διατάξεις του Συντάγματος, προστέθηκε και η παράγραφος 3 στο άρθρο 109. Η παράγραφος αυτή αναφέρει πως ο Νόμος ορίζει ότι σχετίζεται με τη σύνταξη του μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά περιφέρεια, καθώς επίσης και με την καταγραφή και την ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη ή δωρητή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα.

(http://foggs.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=3533&catid=1:12&Itemid=192)

2.2. Ο Νόμος 2039/1939 για τα εθνικά κληροδοτήματα

Κατά κύριο λόγο οι διατάξεις του Ν. 2039/1939 ρυθμίζουν το νομικό καθεστώς που διέπει τα εθνικά κληροδοτήματα και πιο συγκεκριμένα εξασφαλίζουν την τήρηση της βούλησης των διαθετών, αλλά και τη διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων και ιδρυμάτων καθώς και τη διάθεση πόρων για να επιτευχθούν οι στόχοι που έταξαν οι διαθέτες. Ο παραπάνω νόμος αποτελεί κωδικοποίηση της διοικητικής νομοθεσίας για την εκκαθάριση και διοίκηση των προσφερόμενων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών στο κράτος όπως ισχύει σήμερα κι έπειτα από τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις των ν.δ. 520/1941, ν.δ. 1193/1942, ν.δ. 1217/1942, ν.δ. 462/1943, ν.δ. 2157/1943, ν.δ. 2708/1953, και ν.δ.4154/1961 καθώς και των διατάξεων των εκδοθέντων κανονιστικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων. Οι διατάξεις του βασικού νόμου διατηρήθηκαν σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα το 1946. Εν συνεχεία, ο βασικός νόμος τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το ν. 2386/1996 που αναφέρεται σε ρυθμίσεις θεμάτων εθνικών κληροδοτημάτων δημοσίων και ανταλλαξιμών κτημάτων και άλλες διατάξεις.

2.3. Ο Νόμος 455/1976 για τα εθνικά κληροδοτήματα

Το νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με τα εθνικά κληροδοτήματα συμπληρώνεται με τις διατάξεις του νόμου 455/1976 σχετικά με την επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση των καταλειφθέντων ή δωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων για σκοπούς κοινής ωφέλειας, ο οποίος καθορίζει από τη μια πλευρά την απαιτούμενη

διαδικασία κι από την άλλη πλευρά τον τρόπο της πιο επωφελούς αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων. (Νόμος 455/1976 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

2.4. Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας περί εθνικών κληροδοτημάτων

Προηγουμένως, αναφερθήκαμε στο νόμο 2039/1939. Σε πολλές διατάξεις του νόμου αυτού προβλέπεται η εφαρμογή διαδικασιών σύμφωνα με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι διαδικασίες αυτές αφορούν ιδιαίτερα τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, τη νομιμοποίηση της αρμόδιας αρχής και την κοινοποίηση εγγράφων και δικογράφων. Όμως, η πιο σημαντική διάταξη του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας είναι η διάταξη του άρθρου 825 με την οποία ρυθμίζεται το βασικό θέμα της ερμηνείας των διαθηκών και δωρεών, όσο αναφορά την εφαρμογή του νόμου 2039/1939, σε θέματα σχετικά με τον τρόπο της εκκαθάρισης και διαχείρισης της περιουσίας που διατίθεται για εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού. Ιδίως με τη διάταξη αυτού του άρθρου διατυπώνεται ότι οποιαδήποτε αμφιβολία ή αμφισβήτηση πάνω στα συγκεκριμένα θέματα επιλύεται από το Εφετείο Αθηνών ύστερα από αίτηση του Υπουργού Οικονομικών, των εκπροσώπων του κοινωφελούς ιδρύματος και όποιου άλλου προσώπου έχει έννομο συμφέρον. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Αξιοσημείωτο είναι ότι σύμφωνα με τη νομολογία, δεν επηρεάζει τις διατάξεις του προκείμενου άρθρου σχετικά με την άρση αμφιβολιών ή αμφισβητήσεων, η έλλειψη στοιχείων στην πράξη σύστασης του ιδρύματος για τη διοίκηση αυτού, ο τρόπος εκλογής των μελών και άλλες λεπτομέρειες για τη λειτουργία του. Η συμπλήρωση των στοιχείων που είναι ελλιπή και σχετίζονται με τη διοίκηση του

ιδρύματος γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το νόμο 2039/1939 και τον Αστικό Κώδικα κι όχι μέσω της δικαστικής οδού. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

2.5. Αστικός Κώδικας περί εθνικών κληροδοτημάτων

Ο Αστικός Κώδικας και κυρίως ο εισαγωγικός του νόμος με το κεφάλαιο του κληρονομικού δικαίου έχουν καθιερώσει έννοιες, θεσμούς και αρχές που αποτελούν τη βάση της ερμηνείας και της εφαρμογής του σημαντικού για τα εθνικά κληροδοτήματα νόμου 2039/1939. Οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα έχουν επικουρική ισχύ και εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει σχετική νομοθετική ρύθμιση στον παραπάνω νόμο. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

2.6. Γενικές αρχές που διέπουν τα εθνικά κληροδοτήματα

2.6.1. Προστασία της βούλησης του διαθέτη

Ο σεβασμός προς την εθνική παράδοση με την αφιέρωση περιουσίας υπέρ του κράτους ή γενικότερα κοινωφελούς σκοπού έγινε ισχυρός με την εγγύηση του άρθρου 109 του Συντάγματος ότι θα παραμείνει σεβαστή η θέληση του διαθέτη ή δωρητή. Αυτή η συνταγματική αρχή πραγματοποιείται με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του νόμου 2039/1939, επί της οποίας ορίζεται ότι η πιστή και επακριβής εκτέλεση της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών για την οποία διατίθενται περιουσιακά στοιχεία κληρονομιάς, κληροδοσίας ή δωρεάς για χάρη κοινωφελών σκοπών αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Η ίδια αρχή εφαρμόζεται και στη διάταξη 2 του άρθρου 2 του νόμου 2039/1939, με την οποία γίνεται καθιέρωση της επικουρικότητας των διατάξεων του νόμου αυτού αντί για τις διατάξεις των συστατικών πράξεων που κατισχύουν στις περιπτώσεις που ρυθμίζουν διαφορετικά τα θέματα που αφορούν τις κοινωφελείς περιουσίες. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της περίπτωσης είναι όταν ο διαθέτης με τη διαθήκη του ορίζει άτομο της εμπιστοσύνης του ως εκτελεστή αυτής και του αναθέτει την εκποίηση ενός ακινήτου του ελεύθερα κατά την κρίση του, χωρίς τον έλεγχο του κράτους, έτσι ώστε να διαθέσει το προϊόν εκποίησης σε κοινωφελές ίδρυμα που θα επιλέξει. Στην περίπτωση αυτή κατισχύουν οι διατάξεις της διαθήκης έναντι του νόμου 2039/1939, ως προς τη διαδικασία εκποίησης του ακινήτου διότι ο διαθέτης ορίζει διαφορετικά από ό,τι προβλέπεται σύμφωνα με το νόμο. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

2.6.2. Κανόνες δημόσιας τάξης

Πέρα από την προστασία της βούλησης του διαθέτη, η οποία διασφαλίζεται με την παρ. 2 του άρθρου 2 του νόμου 2039/1939 και την αρχή της επικουρικότητας αυτού έναντι των κατισχυουσών διατάξεων των συστατικών πράξεων, ο νομοθέτης φρόντισε να περιορίσει την απόλυτη κυριαρχία της βούλησης του διαθέτη, με τη θέσπιση της εξαίρεσης ότι οι διατάξεις της διαθήκης δεν κατισχύουν στην περίπτωση που έρχονται αντιμέτωπες με τους κανόνες δημόσιας τάξης (παρ. 2 και 3 του άρθρ. 2

του νόμου 2039/1939), στα πλαίσια της διασφάλισης και των συμφερόντων των κοινωφελών περιουσιών. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Η έννοια των κανόνων δημόσιας τάξης δεν είναι καθορισμένη νομοθετικά, διότι υπάρχει διαφοροποίηση κατά τις διάφορες εποχές και νομοθεσίες. Όμως, σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη θα ήταν δυνατό να θεωρηθούν οι κανόνες που φέρνουν αντιμέτωπα τα συμφέροντα του συνόλου έναντι των ατομικών συμφερόντων κι εξασφαλίζουν γενικότερα τη βάση της έννομης τάξης, της ηθικής και οικονομικής συμβίωσης. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Με βάση τον παραπάνω καθορισμό της έννοιας των κανόνων δημόσιας τάξης έχουμε τη δυνατότητα να χαρακτηρίσουμε ως δημόσιας τάξης τις παρακάτω διατάξεις του νόμου αυτού.

Άρθρο 2 παρ. 1: Σχετίζεται με την καθιέρωση της υποχρέωσης του κράτους να εκπληρωθεί πιστά και με ακρίβεια η βούληση των διαθετών.

Άρθρο 2 παρ. 3 και 5: Αναφέρεται στην καθιέρωση της κρατικής εποπτείας και του ελέγχου των κοινωφελών περιουσιών.

Άρθρο 5: Αφορά την καθιέρωση της ερμηνείας των διαθηκών δια του Εφετείου Αθηνών.

Άρθρο 64: Έχει σχέση με την καθιέρωση εποπτείας και πειθαρχικής εξουσίας του Υπουργείου Οικονομικών επί των εκτελεστών των κοινωφελών περιουσιών.

Άρθρο 65: Σχετίζεται με την απαγόρευση διορισμού και την ανικανότητα εκτελεστών και διοικητών ιδρυμάτων.

Άρθρο 82: Αφορά τη λογοδοσία εκτελεστών

Άρθρο 86: Έχει να κάνει με την αντικατάσταση εκτελεστών

Άρθρο 97: Αναφέρεται στην εποπτεία ιδρυμάτων

Άρθρο 99 παρ. 3: Αναφορά στους διοικητές ιδρυμάτων

Άρθρα 101-102-104: Αφορά τους προϋπολογισμούς και απολογισμούς ιδρυμάτων– κληροδοτημάτων.

(Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι διατάξεις του άρθρου 90 του νόμου 2039/1939 παρόλο που εφαρμόζονταν ως δημόσιας τάξης, σύμφωνα με την υπ' αριθμό 480/2001 γνωμοδότηση του Α΄ Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του κράτους, την οποία και δέχτηκε ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, έγινε σαφές ότι δεν έχουν το χαρακτήρα κανόνων δημόσιας τάξης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παρεμποδίζεται η εποπτεία της αρμόδιας αρχής για τυχόν κακή διαχείριση.

(Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

2.6.3. Πιο επωφελής αξιοποίηση των κοινωφελών περιουσιών

Από την εφαρμογή του κανόνα της προστασίας της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή θα μπορούσαν να προκύψουν πολλές και σοβαρές δυσκολίες στην πραγματοποίηση της επιθυμίας των διαθετών στις περιπτώσεις που από άγνοιά τους, θέτουν όρους ή περιορισμούς για τη διάθεση ή εκμετάλλευση των προσφερόμενων περιουσιακών στοιχείων που δυσκολεύουν ή ματαιώνουν την εκπλήρωση του σκοπού που έχει τεθεί. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Οι πιο συνηθισμένες περιπτώσεις τέτοιων όρων ή περιορισμών είναι οι εξής:

α) Η επίτευξη κοινωφελούς σκοπού ή έργου με προϋποθέσεις που είναι αδύνατο να τηρηθούν με τις σημερινές συνθήκες ή που έχει ήδη ολοκληρωθεί ο σκοπός ή το έργο από άλλο φορέα και καλύπτονται πλέον οι ανάγκες των κατοίκων της περιοχής.

β) Ο όρος του αναπαλλοτριώτου ακινήτων, κινητών αξιών ή καταθέσεων που αποτελούν φραγμό στην αξιοποίηση παλαιότερων ακινήτων ή επένδυση περιουσιακών στοιχείων σε άλλα πιο κερδοφόρα με αποτέλεσμα να παραμένουν επί σειρά ετών αναξιοποίητες οι περιουσίες και μη εκτελέσιμοι οι σκοποί.

γ) Η μη ύπαρξη της ομάδας ατόμων που ωφελούνται από την εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η διάθεση περιουσιακών στοιχείων για τη χορήγηση υποτροφιών σε μαθητές σχολείου, η οποία καταργήθηκε, λόγω έλλειψης μαθητών. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Για την άρση όλων των πιθανών περιορισμών, ορίστηκε με την παρ. 2 του άρθρου 109 του Συντάγματος, εξαίρεση από τον κανόνα της μη επιτρεπτής μεταβολής της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή. Θεωρήθηκε ότι επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση του παρέχοντος ή δωρηθέντος για τον ίδιο ή για άλλο κοινωφελές σκοπό σε περίπτωση που με δικαστική απόφαση είναι βέβαιο ότι η θέληση του διαθέτη ή δωρητή δε μπορεί να πραγματοποιηθεί για οποιονδήποτε λόγο στο σύνολό της ή στο μεγαλύτερο μέρος της κι ότι μπορεί να ικανοποιηθεί

πληρέστερα όπως ο νόμος ορίζει με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Στο άρθρο 1 του νόμου 455/1976 γίνεται αναφορά ενδεικτικά σε περιπτώσεις επωφελέστερης αξιοποίησης ακινήτων, καταθέσεων, κινητών αξιών και στο άρθρο 3 αναφέρεται η διαδικασία που ακολουθείται. Η αρμόδια από το νόμο αρχή (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών), ο αρμόδιος Υπουργός, το νομικό πρόσωπο και οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον, υποβάλλει στο Εφετείο Αθηνών, κατά το άρθρο 825 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αίτηση προκειμένου να σιγουρευτεί για το απραγματοποίητο της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή, να αρθεί ενδεχομένως το αναπαλλοτρίωτο των περιουσιακών στοιχείων και να γίνει επιτρεπτή η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση αυτών. (Νόμος 455/1976 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Αφού εκδοθεί η σχετική εφετειακή απόφαση εκδίδεται μετά από πρόταση του εκτελεστή της διαθήκης ή της διοίκησης του νομικού προσώπου κοινή απόφαση της αρμόδιας αρχής, δηλαδή του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμόδιου κατά περίπτωση Υπουργού με την οποία καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι και οι λεπτομέρειες της κατά τα παραπάνω επωφελέστερης αξιοποίησης και διάθεσης. Επομένως, σε περίπτωση που με διαθήκη αφέθηκε σε νομικό πρόσωπο ένα ακίνητο έτσι ώστε τα έσοδα αυτού να προορίζονται ετήσια για αναπαλλοτρίωτα και η επιθυμία του διαθέτη δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί για οποιονδήποτε λόγο, είναι απαραίτητο να ακολουθηθεί η διαδικασία του νόμου 455/1976.

Έπειτα από την έκδοση της εφετειακής απόφασης με την οποία και γίνεται άρση του όρου του αναπαλλοτριώτου επί του ακινήτου και επιτρέπεται η εκποίηση αυτού και η περισσότερο επωφελής διάθεση του τιμήματος για τη χορήγηση υποτροφιών σε νέους και νέες αντί των αναπαλλοτριώτων που προβλέπονται στη διαθήκη του, θα πρέπει να καθορισθεί αφενός η διαδικασία εκποίησης του ακινήτου και της χορήγησης των υποτροφιών κι αφετέρου να πραγματοποιηθεί αναφορά στις αντίστοιχες διατάξεις του νόμου. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΚΛΗΡΟΔΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΩΡΕΩΝ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΩΝ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΑ ΑΛΛΑ ΠΛΗΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

3.1. Γενικά

Για τις κληρονομίες, τις κληροδοσίες και τις δωρεές γίνεται εκκαθάριση από αυτόν που εκτελεί τη διαθήκη και στην περίπτωση που δεν έχει οριστεί αυτό το άτομο, γίνεται από τον κληρονόμο ή τον κληροδόχο, εφόσον αυτός ευθύνεται για την εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ή έργου όπως ισχύει από την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 63 έως 87 του νόμου 2039/1939, περί εκτέλεσης αυτού των εκδοθέντων διαταγμάτων όπως επίσης και των συναφών διατάξεων του Αστικού Κώδικα. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Κατά συνέπεια, όργανο της εκκαθάρισης δεν αποτελεί η αρμόδια αρχή, η οποία ασκεί εποπτεία και έλεγχο αλλά αφενός ο εκτελεστής, ο οποίος ορίζεται από τη διαθήκη και αφετέρου ο κληρονόμος ή κληροδόχος αν φέρει την ευθύνη για την εκτέλεση του σκοπού ή του έργου. Αναφέρεται επίσης το γεγονός ότι για τις περισσότερες από τις ενέργειες του εκτελεστή που σχετίζονται με τη διοίκηση και τη διαχείριση των κληροδοτημάτων απαιτείται προηγουμένως έγκριση της αρμόδιας

αρχής σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2039/1939. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

3.2. Χαρακτηρισμός και αποδοχή λειτουργήματος εκτελεστή

Κατά το άρθρο 64 του νόμου 2039/1939, το λειτούργημα του εκτελεστή είναι "δημόσιο" και ισοδυναμεί με διοικητικό όργανο, το οποίο βρίσκεται υπό την εποπτεία και την εξουσία της αρχής που είναι υπεύθυνη και στην οποία δίνει αναφορά για τις πράξεις του όπως συμβαίνει και με τους κληρονόμους.

Σύμφωνα με το άρθρο 66 του ίδιου νόμου αυτός που εκτελεί τη διαθήκη κάνει δεκτό το λειτούργημα με δήλωσή του ενώπιον του Γραμματέα των Πρωτοδικών. Σε χρονική προθεσμία 15 ημερών από του δημοσιευθεί η διαθήκη ή η κοινοποίησης της πρόσκλησης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ή οποιουδήποτε άλλου ενδιαφερόμενου, γίνεται από τον εκτελεστή της διαθήκης η δήλωση αποδοχής. Όμως, όταν περάσει η χρονική προθεσμία συνεπάγεται η αποποίηση του λειτουργήματος. Παράλληλα για την ίδια δήλωση αποδοχής είναι υποχρεωμένος και ο κληρονόμος ή κληροδόχος που έχει υπ' ευθύνη του την εκκαθάριση στο ενδεχόμενο έλλειψης εκτελεστή διαθήκης.

3.3. Εκκαθάριση της κληρονομιάς

Έπειτα από τη δήλωση αποδοχής του λειτουργήματος του εκτελεστή της διαθήκης ξεκινάει η εκκαθάριση της κληρονομιάς. Αν υπάρχουν περισσότεροι από ένας εκτελεστές, η εκκαθάριση γίνεται από όλους μαζί από κοινού. Σύμφωνα με το άρθρο 80 του νόμου 2039/1939 κατ' εξαίρεση υπάρχει η δυνατότητα για καθένα εκτελεστή να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη συντήρηση της κληρονομιάς χωρίς τη συναίνεση των άλλων. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

3.4. Εξακρίβωση και απογραφή της περιουσίας

Από την αρχή ο εκτελεστής υποχρεούται να εξακριβώσει τα καταλειφθέντα περιουσιακά στοιχεία, ελέγχοντας στις τράπεζες για ύπαρξη καταθέσεων, χρεογράφων ή θυρίδας του διαθέτη.

Εν συνεχεία προχωράει στην απογραφή της καταλειφθείσας περιουσίας με την παρουσία συμβολαιογράφου εκτός από τις περιπτώσεις που αφορούν κινητά ευτελούς αξίας ή ακίνητα αναμφισβήτητης κυριότητας του κληρονομούμενου. Άρα, ύστερα από τη σχετική έγκριση της αρμόδιας αρχής, είναι αρκετή η καταγραφή αυτών. Κατά την απογραφή οφείλει να παρίσταται ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. του τόπου όπου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία που απογράφονται ή κάποιος άλλος δημόσιος υπάλληλος, ο οποίος έχει οριστεί με απόφαση. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Σε ενδεχόμενο που ο εκτελεστής υποβάλλει αίτηση που ζητάει να απαλλαγεί ή αδυνατεί να προχωρήσει στην απογραφή ή δεν προχωράει σε αυτή από αμέλεια, η απογραφή ανατίθεται σε Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. ή σε άλλο δημόσιο υπάλληλο με απόφαση της δημόσιας αρχής. Το άρθρο 67 του νόμου 2039/1939 αναφέρει ότι οι κληρονόμοι περιουσιών που αφέθηκαν για κοινωφελείς σκοπούς θεωρούνται εξ απογραφής κληρονόμοι και δεν υφίστανται περιορισμούς από προθεσμίες για τη σύνταξη της απογραφής. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Ο εκτελεστής αναλαμβάνει τη διοίκηση και διαχείριση της ομάδας της κληρονομιάς ύστερα από την απογραφή της περιουσίας και είναι υποχρεωμένος μετά από έγκριση κι εφόσον δεν υπάρχει κάτι που να τον περιορίζει στη διαθήκη να παραδώσει στον κληρονόμο στοιχεία της κληρονομιάς τα οποία δεν είναι αναγκαία για την εκτέλεση των έργων του. Κατόπιν, ο κληρονόμος έχει υπό την ευθύνη του την ελεύθερη διαχείριση αυτών των περιουσιακών στοιχείων. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Όπως ορίζει το άρθρο 68 παρ. 3 του προαναφερθέντος νόμου σε περίπτωση που ο εκτελεστής διαχειρίζεται ορισμένα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στον κληρονόμο, όμως είναι αναγκαία για την εκτέλεση των έργων του, καθίσταται άκυρη η διάθεση αυτών από τον κληρονόμο. Επίσης, όπως ορίζουν οι διατάξεις της Πολιτικής Δικονομίας αν υπάρξει ενδεχόμενη διαφωνία ανάμεσα σε εκτελεστή και κληρονόμο σε σχέση με το εάν η κατοχή της περιουσίας από τον εκτελεστή είναι απαραίτητη για τα έργα του, αποφασίζει ο Πρόεδρος Πρωτοδικών. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

3.5. Πράξεις διαχείρισης

Όπως αναφέρονται στις διατάξεις του άρθρου 69 του νόμου 2039/1939, η εκκαθάριση και διοίκηση των κληροδοτημάτων συμπεριλαμβάνει πέρα από την απογραφή της περιουσίας κάποιες βασικές διαχειριστικές πράξεις όπως είναι οι παρακάτω:

α) Η είσπραξη απαιτήσεων και εισοδημάτων κινητών και ακινήτων

β) Η εκμίσθωση ακινήτων

γ) Η λήψη ασφαλιστικών μέτρων της περιουσίας

δ) Η ρευστοποίηση ενεργητικού κληρονομιάς

ε) Η εξόφληση παθητικού κληρονομιάς (πληρωμή χρεών)

στ) Η αποπλήρωση δανείων

ζ) Η επένδυση κληρονομικής περιουσίας

η) Η συνέχιση ή διάλυση επιχείρησης του διαθέτη

Όσο αναφορά τις πράξεις διαχείρισης του εκτελεστή αναφέρουμε επιπλέον τα ακόλουθα:

(Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

3.5.1. Εκποίηση κινητών

Κατά το άρθρο 70 και παρ. 14 του άρθρου 1 του νόμου 2386/1996 τα κινητά της κληρονομιάς, αφού δε συμφέρει η διατήρησή τους σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 69 του νόμου 2039/1939, εκποιούνται με δημόσιο πλειστηριασμό, από τον εκτελεστή της διαθήκης. Η εκποίηση γίνεται όπως ορίζεται περί του τρόπου

εκποίησης κινητών και ακινήτων και εκμίσθωσης ακινήτων προσφερόμενων στο κράτος για κοινωφελείς σκοπούς. (Νόμος 2386/1996 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

3.5.2. Εκποίηση ακινήτων

Όπως ορίζεται από το άρθρο 71 πραγματοποιείται εκποίηση των ακινήτων της κληρονομιάς κατά κανόνα με πλειοδοτική δημοπρασία κατά τη διαδικασία που αναφέρεται και για την εκποίηση κινητών. Βέβαια αυτό συμβαίνει στην περίπτωση που δεν υπάρχει καμία απαγόρευση στη συστατική πράξη άμεσα ή έμμεσα για την εκποίησή τους ή εφόσον δε χρησιμεύουν στην εκτέλεση κοινωφελούς σκοπού. (Νόμος 2386/1996 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 22 του νόμου 2753/1999 κι έπειτα από την τροποποίηση και συμπλήρωση του από τις διατάξεις των άρθρων 16 και 23 του νόμου 2873/2000 το Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών προσδιορίζει την αγοραία αξία των εκποιούμενων ακινήτων κληροδοτημάτων που διέπονται από το νόμο 2039/1939. (Νόμος 2753/1999 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

3.5.3. Εκμίσθωση ακινήτων

Όπως ορίζει το άρθρο 72 τα ακίνητα της δημόσιας κληρονομιάς εκμισθώνονται με πλειοδοτική δημοπρασία σε περίπτωση που η εκτέλεση του σκοπού κοινής ωφέλειας πραγματοποιείται από τα εισοδήματα αυτών ή που θεωρήθηκε συμφέρουσα η διατήρησή τους είτε σε περίπτωση που αναβλήθηκε η

εκποίησή τους σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 69 του νόμου 2039/1939. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 94 του νόμου 2039/1939, είναι επιτρεπτή η εκποίηση κινητών και ακινήτων, η εκμίσθωση ακινήτων, η αγορά κινητών και ακινήτων, η εκτέλεση έργων ή η εκτέλεση σκοπού και γενικότερα η σύναψη οποιουδήποτε περιεχομένου συμβάσεων, με την παράλειψη των διατυπώσεων της δημοπρασίας όταν κάποιος λόγος το επιβάλλουν, με την απόφαση της αρμόδιας αρχής. Επιπλέον, διευκρινίστηκε ότι λόγος παράλειψης δημοπρασίας είναι δυνατόν να υπάρξει και σε περίπτωση που δικαιολογημένα δυσχεραίνει η εκποίηση. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

3.5.4. Κατάθεση και επένδυση κληροδοτημάτων

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 73 του νόμου 2039/1939 μετά από την αντικατάστασή του από την παρ. 15 του άρθ. 1 του νόμου 2386/1996 κι αφού δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη, το προϊόν της ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων της δημόσιας κληρονομιάς, εκ της οποίας τα κεφάλαια προορίζονται για να πραγματοποιηθεί σκοπούς κοινής ωφέλειας, κατατίθεται σε έντοκη προθεσμία ή σε έντοκη κατάθεση ταμιευτηρίου συνήθως στην Εθνική Τράπεζα Ελλάδας ή στην Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας ή στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ή σε οποιαδήποτε άλλη αναγνωρισμένη Τράπεζα ή Πιστωτικό Ίδρυμα. Μετά από την πρόταση του εκτελεστή και τη σχετική έγκριση της αρμόδιας αρχής και με τις διατάξεις του νόμου 2039/1939 είναι επιτρεπτό οι δημόσιες περιουσίες να επενδύονται σε διάφορα κληροδοτήματα που αναφέρονται στις διατάξεις του άρθρου

37 του παραπάνω νόμου, κατόπιν αντικατάστασής του από τις διατάξεις της παρ. 9 του άρ. 1 του νόμου 2386/1996. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

3.5.5. Πληρωμή των δαπανών της κληρονομίας

Η πληρωμή των δαπανών για την εκκαθάριση και συντήρηση της δημόσιας περιουσίας πραγματοποιείται μέσω της Τράπεζας, όπου και έχει γίνει η κατάθεση της περιουσίας, έπειτα από γραπτή εντολή του εκτελεστή της διαθήκης και έγκριση της αρμόδιας αρχής. και παράλληλα με την εκκαθάριση των χρεών και κάθε είδους πληρωμή που προβλέπεται από τις διατάξεις του νόμου 2039/1939. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι καθήκον της τράπεζας να πραγματοποιεί την εντολή του εκτελεστή αποποιούμενη οποιασδήποτε ευθύνης. Παρόλ'αυτά όταν πρόκειται για επείγουσα πληρωμή, όπως για παράδειγμα για καταβολή φόρου μπορεί να διατεθεί στον εκτελεστή ανάλογο ποσό υπό τον όρο απόδοσης εκ μέρους του σχετικού λογαριασμού με την απόφαση της αρμόδιας αρχής (σύμφωνα με το άρθρο 79 παρ. 2 του παραπάνω νόμου).

3.6. Λογοδοσία του εκτελεστή

Σύμφωνα με το άρθρο 82, τη λήξη της εκκαθάρισης ακολουθεί η υποβολή λογοδοσίας από τον εκτελεστή στην αρμόδια αρχή και στους κληρονόμους, με αναλυτική έκθεση για την εκκαθάριση και διαχείριση της δημόσιας περιουσίας, η οποία συνοδεύεται και από τα σχετικά στοιχεία. Όμως, η αρμόδια αρχή βρίσκεται σε

θέση, όσο διαρκεί η εκκαθάριση, να ζητήσει και μερική λογοδοσία, δηλαδή να δώσει διαταγή για την εποπτεία καθώς επίσης και την επαλήθευση των στοιχείων αυτής. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Εάν από το σχετικό έλεγχο της λογοδοσίας προέκυψε συγκεκριμένη ζημία σε βάρος κληροδοτήματος, είτε από δόλο είτε από κακή διαχείριση είτε επειδή έγινε διάθεση της δημόσιας περιουσίας κατά παράβαση του νόμου 2039/1939, η αρμόδια αρχή μετά από σύμφωνη γνωμοδότηση του αρμόδιου γνωμοδοτικού οργάνου επιζητά εις βάρος του εκτελεστή το ποσό της ζημίας εντόκως, όπως ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 32 του νόμου 2039/1939. Τα ποσά, τα οποία καταλογίζονται στον εκτελεστή βεβαιώνονται από τον αρμόδιο Προϊστάμενο της αντίστοιχης Δ.Ο.Υ. και στη συνέχεια εισπράττονται κατά τις διατάξεις του νόμου σχετικά με την είσπραξη δημοσίων εσόδων. Τέλος, γίνεται η κατάθεση των ποσών στην τράπεζα όπου υφίστανται γενικότερα οι καταθέσεις της περιουσίας του ιδρύματος. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

3.7. Λήξη έργων του εκτελεστή

Το άρθρο 84 ορίζει ότι το λειτούργημα του εκτελεστή παύει να υπάρχει αφενός με την έγκριση της οριστικής λογοδοσίας του και αφετέρου με την πραγματοποίηση του σκοπού κοινής ωφέλειας σε περίπτωση που είναι ο αρμόδιος.

Εάν σύμφωνα με τα παραπάνω δε γίνει έγκριση της οριστικής λογοδοσίας του εκτελεστή για την εκκαθάριση και τη διαχείριση της δημόσιας κληρονομιάς η λήξη της εκκαθάρισης συνεπάγεται τη λήξη των έργων του εκτελεστή. Η λήξη του έργου

για τον εκτελεστή προκύπτει με το θάνατό του, την παραίτηση του ή την αντικατάστασή του. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

3.7.1. Παραίτηση εκτελεστή

Το άρθρο 85 του νόμου 2039/1939 αναφέρει ότι ο εκτελεστής έχει το δικαίωμα να παραιτηθεί από το λειτούργημα για οποιοδήποτε λόγο και σε όποια περίπτωση εκείνος το επιθυμεί. Η δήλωση παραίτησης γίνεται με τον τρόπο που πραγματοποιείται και η δήλωση της αποδοχής. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Δεν υπάρχει κάποια συνέπεια ή ευθύνη από τη δήλωση παραίτησης του εκτελεστή παρά μόνο η υποχρέωση να υποβάλλει λογοδοσία. Όμως, σε περίπτωση που η παραίτηση είναι υπαίτια έχει την ευθύνη για όποια ζημία έχει προξενήσει στη δημόσια περιουσία και θεωρείται εις βάρος του. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

3.7.2. Αντικατάσταση εκτελεστή

Η αντικατάσταση του εκτελεστή υφίσταται, κατά τις διατάξεις του άρθρου 86 του νόμου 2039/1939, κατόπιν αντικατάστασής του από τις διατάξεις της παρ. 16 του άρθρου 1 του νόμου 2386/1996, ύστερα από γνωστοποίηση των λόγων αντικατάστασης σε χρονική προθεσμία 20 ημερών, με απόφαση της αρμόδιας αρχής. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Η αντικατάσταση του εκτελεστή ενεργείται μόνο σε περίπτωση που συντρέχουν κάποιοι από τους παρακάτω περιοριστικά αναφερόμενους στο άρθρο λόγους:

1. Η άρνηση του εκτελεστή να υποβάλει λογοδοσία.
2. Η αποβολή του εκτελεστή από κηδεμονία σε περιπτώσεις σφετερισμού.
3. Η επιβολή ποινής από την αρμόδια αρχή.
4. Η παράβαση των διατάξεων του νόμου 2039/1939 που προαναφέραμε.
5. Η παραμέληση εκτέλεσης του σκοπού του.
6. Η αμέλεια διοίκησης της κληρονομιάς.
7. Η ενδεχόμενη πνευματική ή σωματική διαταραχή του που τον εμποδίζει να ασκήσει τα καθήκόντά του (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι από ένας εκτελεστές, με το θάνατο, την παραίτηση και την αντικατάσταση κάποιου από αυτούς μπορούν να συνεχίσουν να διαχειρίζονται την κληρονομιά οι υπόλοιποι εκτελεστές. Εάν όμως κρίνεται απαραίτητη από τις διατάξεις η συμπλήρωση της θέσης, πρέπει αυτό να γίνει και στο μεταξύ οι υπόλοιποι εκτελεστές ασκούν το λειτούργημα. Οι εκτελεστές, οι οποίοι αντικαθίστανται υποχρεούνται να παραδώσουν άμεσα τη δημόσια περιουσία που διαχειρίζονται και να υποβάλουν σχετική και προβλεπόμενη λογοδοσία από το άρθρο 82 του νόμου 2039/1939. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του νόμου 2993/2002 οι διατάξεις που προβλέπουν την ανάθεση ή την εκτέλεση διοικητικών καθηκόντων ή έργων από δικαστικούς λειτουργούς καταργούνται, εκτός των περιπτώσεων που κάτι

τέτοιο είναι επιτρεπτό σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 41 του Κώδικα κατάστασης δικαστικών λειτουργών. Συνεπώς, στην περίπτωση κατά την οποία ορίζεται δικαστικός λειτουργός ως εκτελεστής διαθήκης, κρίνεται απαραίτητο να ακολουθηθεί η διαδικασία αντικατάστασής του όπως προβλέπεται από την παρ. 2 του παραπάνω άρθρου του νόμου 2993/2002. (Νόμος 2993/2002 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

4.1. Η πολιτική για τα Δημόσια Κτήματα μέχρι το 1981

Το κράτος μέχρι το 1981 πραγματοποιεί τα εξής βήματα όσο αναφορά τα εθνικά κληροδοτήματα. Καταρχήν, παραχωρεί δωρεάν ή με ευτελές τίμημα και δόσεις που δεν θα πληρωθούν ίσως ποτέ τη δημόσια περιουσία ή ανέχεται την καταπάτησή της, κυρίως απ' τους μεγαλογαιοκτήμονες προεστούς σύμφωνα τότε με το νόμο "Περί Προικοδοτήσεως των Ελληνικών Οικογενειών" του 1835, και το νόμο "Περί Διανομής και Διαθέσεως της Εθνικής Γης" του 1871. (<http://iekemtee.gr>)

Επίσης, το ελληνικό κράτος εκείνη την εποχή προχωράει στη διανομή των εθνικών γαιών στους μεγαλοακτήμονες με την πρόκριση πάντοτε των "κατέχοντων". Με αυτό τον τρόπο στόχευε στην εξασφάλιση της μέγιστης κοινωνικής ισορροπίας με την ελάχιστη παραχώρηση γης, αναγορεύοντας την ιδιοκτησία σε εργαλείο κομματικής εξουσίας. Ακόμα το κράτος μέχρι το 1981 ασκεί την πολιτική της άρχουσας τάξης σε περιόδους κοινωνικών συγκρούσεων δημεύοντας την ακίνητη περιουσία των αντιπάλων της και ολοκληρώνει την εξάρτηση της χώρας με παραχωρήσεις ακινήτων του Δημοσίου προκειμένου να εκτελεστούν έργα τουριστικής ανάπτυξης. Τέλος, απελευθερώνει συνειδητά την κατασπατάληση των

δημοσίων κτημάτων με την πολιτική του για τη γη, τη δημόσια ακίνητη περιουσία και το εθνικό κτηματολόγιο. (<http://iekemtee.gr>)

Το κράτος απαλλοτρίωσε στην άρχουσα τάξη, την εξάρτηση και την κομματική σκοπιμότητα, τα ιδιοκτησιακά του δικαιώματα στη δημόσια περιουσία και απόφυγε να τα ασκήσει υπέρ του δημόσιου συμφέροντος, όπως όφειλε και κατά συνέπεια επέλεξε να μη γνωρίζει και να μην παρακολουθεί με αξιόπιστο, ακριβή κι ολοκληρωμένο τρόπο την ακίνητη περιουσία του Δημοσίου. Η αξιοποίηση της κρατικής περιουσίας υπέρ του δημόσιου συμφέροντος σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, προϋποθέτει δημοκρατικό προγραμματισμό αυτοδύναμης ανάπτυξης και πολιτική ολοκληρωμένης αξιοποίησης των φυσικών κι ανθρώπινων διαθέσιμων πόρων του τόπου. (<http://iekemtee.gr>)

4.2. Αποτίμηση ρυθμίσεων για τα δημόσια κτήματα και όψεις πολιτικής μετά το 1981

Σύμφωνα με το νόμο 1539/1938 που αναφέρεται στην προστασία των δημοσίων κτημάτων: "Η ακίνητος ιδιοκτησία του κράτους απετέλεσεν ανέκαθεν αντικείμενο καταπατήσεων και απέβη ατυχώς πηγή αδικαιολόγητου πλουτισμού κακόπιστων ιδιωτών. Το πλείστον μέρος των ακινήτων κτημάτων του Δημοσίου βρίσκεται ήδη εις χείραν ιδιωτών είτε κατεχόντων απλώς, παρανόμως και άνευ ουδενός τίτλου τα δημόσια ταύτα κτήματα, είτε και ευρισκομένων εν δίκαις μετά του Δημοσίου περί της κυριότητας των κτημάτων τούτων, αίτινες δίκαι εκκρεμούσι επί πολλά έτη, είτε τέλος και επιτυχόντων όπως εκδοθώσιν υπέρ αυτών τελεσίδικοι και αμετάκλητοι αποφάσεις

εκδικάζουσαι εις αυτούς την κυριότητα κτημάτων άτινα αναμφισβητήτως ανήκον εις το Δημόσιον". (Νόμος 1539/1938 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Προφανέστατα η κατάσταση αυτή σημαίνει τεράστια ζημία του Δημοσίου, αλλά και εκθέτει το κράτος, παρουσιάζοντάς το ως ανίκανο να προστατεύσει τα συμφέροντά του. Οι αρμόδιες υπηρεσίες αμύνονται, αλλά δεν υπάρχει αποτέλεσμα επειδή πολλά δημόσια κτήματα είναι άγνωστα στο δημόσιο κι άλλα τα οποία κατέχονται αυθέρετα από ιδιώτες είναι αδύνατον να διεκδικηθούν με επιτυχία από το Δημόσιο λόγω έλλειψης οργάνωσης της αρμόδιας υπηρεσίας, των απαιτούμενων εργασιών και του κατακερματισμού της δημόσιας περιουσίας. (<http://iekemtee.gr>)

Οι κοινωνικές δυνάμεις που βρέθηκαν στην εξουσία από το 1981 έως το 1989, είχαν δεσμευθεί σύμφωνα με τις εξελίξεις από το 1974 κοινωνικά και πολιτικά να προωθήσουν και να υλοποιήσουν μια άλλη πολιτική γης για τη δημόσια ακίνητη περιουσία. Η πολιτική που προσδοκούσε το Εθνικό Κτηματολόγιο στη σύγχρονη πολυδιάστατη, ολοκληρωμένη αναπτυξιακή του μορφή, ως βασικό πυλώνα της φυσικής και της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας της χώρας μας των σχέσεων και αλληλεπιδράσεων στο πέρασμα του χρόνου, αλλά κι ως αποτελεσματικό εργαλείο μετασχηματισμού τους. (<http://iekemtee.gr>)

Μετά από μια περίοδο που χαρακτηρίστηκε από αμήχανη αναμονή και η οποία κράτησε 5 ολόκληρα χρόνια, ψηφίστηκε και ισχύει από τις 19 Σεπτεμβρίου του 1986 ο Νόμος 1647/86. Ο νόμος αυτός αποτέλεσε το πρώτο θετικό, αλλά όχι ολοκληρωμένο βήμα στην κατεύθυνση σύνταξης, τήρησης κι ενημέρωσης του

Εθνικού Κτηματολογίου, σε τέτοια μορφή, η οποία θα μπορούσε να στηρίξει μια αξιόπιστη πολιτική για τα δημόσια κτήματα. (<http://iekemtee.gr>)

Στην ίδια περίοδο και κάτω από τις ίδιες συνθήκες στο πλαίσιο της συνεχούς προσπάθειας για ορθολογική και συντονισμένη δράση στο πεδίο της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας θα πρέπει να σημειωθεί η ομόφωνη απόφαση, όσο αναφορά τη Γενική Πολιτική και τις Διαδικασίες Αξιοποίησης των Δημοσίων Κτημάτων για αναπτυξιακούς και κοινωνικούς σκοπούς. Η απόφαση αυτή βρήκε εφαρμογή με επιτυχία. Εφαρμόζεται μέχρι σήμερα με κάποιες οριακές τροποποιήσεις και θα ήταν ενδιαφέρουσα μια αναλυτική και πολυδιάστατη διερεύνηση των αποτελεσμάτων της σε επίπεδο τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Αναλυτικότερα η Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΕΔ (Κτηματικής Εταιρίας του Δημοσίου) αφορά στην έγκριση της παραχώρησης της χρήσης εθνικών κληροδοτημάτων σε δημόσιες υπηρεσίες καθώς και σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης,. (<http://iekemtee.gr>)

Για την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Κ.Ε.Δ. για την παραχώρηση της χρήσης των δημοσίων κτημάτων σε δημόσιες υπηρεσίες ή στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης κάθε Δήμος, Κοινότητα και η Νομαρχία θα πρέπει να συνοδεύουν τις προτάσεις τους προς την Κ.Ε.Δ. με κάποια στοιχεία. Πρώτα από όλα την αναλυτική παρουσίαση αφενός του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούνται, αξιοποιούνται ή προτίθεται ο Δήμος ή η Κοινότητα να αξιοποιήσει τα υπάρχοντα δημοτικά ή κοινοτικά ακίνητα και αφετέρου των προβλημάτων που εμπόδισαν ή εμποδίζουν την αξιοποίηση αυτή. Δεύτερον, ο πλήρης, αναλυτικός και ακριβής κατάλογος των εθνικών κληροδοτημάτων, για τα οποία έχει ο δήμος, η κοινότητα ή η νομαρχία, οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με τη θέση, την έκταση,

τη χρήση, την τρέχουσα αξία, τον φορέα που τα διαχειρίζεται και την τυχόν αυθαίρετη κατοχή ή χρήση τους. (<http://iekemtee.gr>)

Επίσης, η συγκεκριμένη και τεκμηριωμένη πρόταση για τον τρόπο που αξιοποιούνται τα δημόσια κτήματα, των οποίων και ζητείται η παραχώρηση χρήσης. Η χρήση δημοσίου κτήματος παραχωρείται σε δημόσια υπηρεσία ή σε Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης υπό την προϋπόθεση ότι εντάσσεται και είναι σύμφωνη με τις χρήσεις του σχεδίου πολεοδομικής ανασυγκρότησης που έχει πάρει ή αναμένεται η έγκρισή του και δεν προορίζεται για ικανοποίηση μελλοντικών αναγκών σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο. (<http://iekemtee.gr>)

Τέλος, το νομαρχιακό συμβούλιο θα πρέπει να θέτει στην κάθε πρότασή του προτεραιότητα σε τυχόν ανταγωνιστικά αιτήματα δημοσίων υπηρεσιών, δήμων ή κοινοτήτων και να φροντίζει έτσι ώστε η παραγωγική αξιοποίηση των εθνικών κληροδοτημάτων που διαθέτουν στην περιοχή τους, να αποφέρει παράλληλα πόρους τόσο για την ικανοποίηση παρόμοιων αναγκών όσο και για να στηριχθούν ανάλογα αναπτυξιακά και κοινωνικά προγράμματα σε περιοχές που δε διαθέτουν δημόσια περιουσία. (<http://iekemtee.gr>)

Αφού το Διοικητικό Συμβούλιο της Κτηματικής Εταιρίας του Δημοσίου διαπιστώσει ότι πληρούνται τα παραπάνω μπορεί να παραχωρήσει τη χρήση εθνικού κληροδοτήματος στη δημόσια υπηρεσία ή τον Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί η διαδικασία καθώς και τα έργα αξιοποίησής του. Κατόπιν της διαπίστωσης ολοκλήρωσης του έργου αξιοποίησης του εθνικού κληροδοτήματος παραχωρείται

οριστικά η χρήση του στη δημόσια υπηρεσία, το δήμο ή την κοινότητα.
(<http://iekemtee.gr>)

Με τη διαδικασία αυτή εξασφαλίζεται ότι η Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου αντιμετωπίζει άμεσα κάθε συγκροτημένη, συστηματική και τεκμηριωμένη πρόταση δημόσιας υπηρεσίας, δήμου ή κοινότητας για αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Επίσης, είναι εύκολο να αποφευχθούν οι πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες, αλλά και οι αποφάσεις που δεν έχουν τεκμηριωθεί. Δηλαδή, ενισχύεται η κατοχύρωση της υπευθυνότητας των προτάσεων, αλλά και η αξιοπιστία της υλοποίησής τους. (<http://iekemtee.gr>)

Επιπλέον, ενισχύεται η προστασία των γνωστών δημόσιων κτημάτων, αλλά και η αποκάλυψη νέων, άγνωστων μέχρι σήμερα, με τη συμμετοχή των δημοσίων υπηρεσιών και των Ο.Τ.Α., οι οποίοι έχουν κάθε λόγο να συμβάλουν στην καλύτερη αξιοποίηση των εθνικών κληροδοτημάτων για αναπτυξιακούς και κοινωνικούς σκοπούς. Προκειμένου να εξεταστεί από την Κ.Ε.Δ. η δυνατότητα εκποίησης, ή μίσθωσης σε ιδιώτη έκτασης δημόσιας περιουσίας, είναι απαραίτητη η ύπαρξη τεκμηριωμένων αποφάσεων του αρμόδιου δημοτικού και νομαρχιακού συμβουλίου. Τέτοιες αποφάσεις αφορούν στο ότι το εθνικό αυτό κληροδότημα δεν είναι κατά προτεραιότητα, τοπικού, περιφερειακού ή εθνικού αντίστοιχα ενδιαφέροντος και σημασίας για το δήμο ή την κοινότητα, τη νομαρχία ή τη δημόσια υπηρεσία.
(<http://iekemtee.gr>)

4.3. Θέματα διοίκησης διαχείρισης αξιοποίησης και προστασίας των δημοσίων κτημάτων

Όσο αναφορά την πολιτική γης και εθνικών κληροδοτημάτων με το νόμο 973/79 είναι εφικτή η ένταξη στον Κτηματικό Οργανισμό Δημοσίου υπαλλήλων κάθε ειδικότητας και κατηγορίας των υπηρεσιών των υπουργείων και Ν.Π.Δ.Δ. που είχαν την ευθύνη διοίκησης, διαχείρισης και προστασίας όλων των δημοσίων κτημάτων. (<http://iekemtee.gr>)

Με κοινή απόφαση του ΥΧΟΠ και του Υπουργού Οικονομικών συγκροτείται Συντονιστικό Συμβούλιο Χάραξης Πολιτικής Γης κι Αξιοποίησης της Δημόσιας Περιουσίας και έλεγχός υλοποίησής της σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Έργο του συμβουλίου αυτού είναι αρχικά να καθοριστούν κριτήρια και προδιαγραφές και η επεξεργασία σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων για τη χάραξη ενιαίας πολιτικής γης, χρήσης κι αξιοποίησης των εθνικών κληροδοτημάτων. Επίσης, ο συντονισμός των σχετικών υπηρεσιών των Υπουργείων και Φορέων του Δημοσίου τομέα κι ο έλεγχος υλοποίησης των σχετικών νόμων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Τέλος, έργο του συμβουλίου είναι η διατύπωση προτάσεων και η παροχή συμβουλών στην Κυβέρνηση και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε κάθε θέμα πολιτικής γης. (<http://iekemtee.gr>)

Με την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου ενοποιείται και συντονίζεται η πολιτική αξιοποίησης των εθνικών κληροδοτημάτων στα πλαίσια της βούλησης των διαθετών, αλλά και των κατευθύνσεων που χαράζονται από το Συντονιστικό Συμβούλιο Πολιτικής Γης. Για αυτό το σκοπό συγκροτείται Συντονιστικό Συμβούλιο

Εθνικών Κληροδοτημάτων (ΣΣΕΚ), από τον Υπουργό Οικονομικών ή από εκπρόσωπό του, στο οποίο συμμετέχουν από ένας εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος των Διοικητικών Συμβουλίων των Εθνικών Κληροδοτημάτων, τα μέλη του Συντονιστικού Συμβουλίου Πολιτικής Γης και από ένας εκπρόσωπος σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής αναγνωρισμένων κομμάτων. (<http://iekemtee.gr>)

Το Συντονιστικό Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων συνεδριάζει μια φορά το χρόνο τακτικά κι έκτακτα μετά από απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Αποφασίζει σχετικά με το συντονισμό των δραστηριοτήτων και τις αποφάσεις των Διοικήσεων των Εθνικών Κληροδοτημάτων, έτσι ώστε πάντοτε μέσα στα πλαίσια της βούλησης των διαθετών, να βελτιστοποιείται ο στόχος τους για ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Όλες οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου κληροδοτήματος για εκποίηση, εκχώρηση, παραχώρηση, μίσθωση κι αξιοποίηση ακινήτων του, οφείλει να εντάσσεται στο Πλαίσιο Πολιτικής Γης και να ακολουθεί δημόσιες και διαφανείς διαδικασίες, ανάλογες αυτών που ακολουθούνται για τα δημόσια κτήματα. Αυθαίρετοι κάτοχοι δημοσίων κτημάτων, οι οποίοι τα εμπορεύθηκαν ως οικόπεδα έχουν την υποχρέωση να καταβάλουν στον Κτηματικό Οργανισμό του Δημοσίου ακέραιο τα τίμημα εξαγοράς τους, όπως αυτό καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Κ.Ο.Δ, μετά από εκτίμηση ειδικής επιτροπής, που αυτό ορίζει. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Αυτοί που υποχρεούνται σε εξαγορά των δημοσίων κτημάτων οφείλουν εντός χρονικού διαστήματος δύο μηνών από την έναρξη της ισχύος του Νόμου αυτού να

υποβάλουν στον Κτηματικό Οργανισμό Δημοσίου αίτηση για τον καθορισμό του τιμήματος εξαγοράς των αυθαίρετα κατεχόμενων δημοσίων κτημάτων, προσδιορίζοντας με ακρίβεια τη θέση και την έκτασή τους. (<http://iekemtee.gr>)

Σε περίπτωση που γίνει εμπρόθεσμη υποβολή αιτήσεων συνοδευόμενες από αξιόπιστα στοιχεία για τη δημόσια περιουσία, την οποία αυθαίρετα κατέχουν, έχουν το δικαίωμα έκπτωσης 20% επί του συνολικού ποσού του τιμήματος εξαγοράς, που θα καθορίσει το Διοικητικό Συμβούλιο του Κ.Ο.Δ και τμηματικής καταβολής του σε τέσσερις εξαμηνιαίες δόσεις. Αφού περάσει το χρονικό περιθώριο των δύο μηνών κινείται αυτεπάγγελτα η διαδικασία βεβαίωσης των σχετικών χρεών με επί πρόσθετο πρόστιμο 50%, στα αντίστοιχα δημόσια ταμεία μετά από τον καθορισμό από το Διοικητικό Συμβούλιο του Κ.Ο.Δ. του ποσού του τιμήματος εξαγοράς κατά περίπτωση. (<http://iekemtee.gr>)

Τα χρηματικά ποσά που ανήκουν σε τιμήματα εξαγοράς της δημόσιας περιουσίας και τα ποσά των σχετικών προστίμων κατατίθενται σε ειδικό λογαριασμό του Κτηματικού Οργανισμού Δημοσίου και περιέρχονται κατά 1/3 στον Κ.Ο.Δ, κατά 1/3 στον Προϋπολογισμό της αντίστοιχης Νομαρχίας, ως κεφάλαιο σύμμετρης ανάπτυξης δήμων και κοινοτήτων του Νομού που δε διαθέτουν καθόλου ή διαθέτουν μικρή ακίνητη περιουσία και κατά το 1/3 στο δήμο ή την κοινότητα στην έκταση της οποίας βρίσκονται τα αυθαίρετα κατεχόμενα δημόσια κτήματα. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής αυτής της διάταξης καθορίζονται με την απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. (<http://iekemtee.gr>)

4.4. Το προσκήνιο σχέδιο νόμου για τα εθνικά κληροδοτήματα

Μέσα στον Αύγουστο του 2012 αναμένεται να κατατεθεί στη Βουλή το σχέδιο νόμου που σχετίζεται με τη διαχείριση των Εθνικών Κληροδοτημάτων. Οι νέες ρυθμίσεις έρχονται για την αντικατάσταση του παλαιού νόμου 2039/1939, ο οποίος θεωρείται πλέον ξεπερασμένος και δυσλειτουργικός. Ο νόμος θέτει πολλές φορές διλήμματα, όταν προκειμένου να αξιοποιηθεί κάποιο περιουσιακό στοιχείο είναι απαραίτητη η παράκαμψη των διατάξεων του. Ακόμα ο νόμος αφορά την κληρονομιά, τα περιουσιακά στοιχεία που καταλήγουν στο κράτος επειδή δεν υπάρχει κληρονόμος, αλλά και τις δωρεές που δε διαχειρίζονται από το κράτος, αλλά από άλλους φορείς κι έχουν κοινωφελή σκοπό.

Τις προηγούμενες χρονιές (κυρίως από το 2006 έως το 2010) ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης (ΓΕΔΔ) και ελεγκτικά σώματα, όπως το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, διενέργησαν ένα μεγάλο ελεγκτικό έργο και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα εθνικά κληροδοτήματα μπορούν να αποτελέσουν το στήριγμα στην ελληνική κοινωνία που δοκιμάζεται, αφού τα ποσά που έχουν διατεθεί από δωροθέτες για κοινωφελείς σκοπούς είναι μεγάλα και αφορούν διάφορα ζητήματα. Δεύτερον, ότι μεγάλο μέρος των εθνικών κληροδοτημάτων διαχειρίζεται χωρίς νόμιμο τρόπο. Κατόπιν ελέγχου σε εθνικά κληροδοτήματα από το Σώμα Ελεγκτών Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης (2007-2009) φάνηκε καθαρά το βάθος της διαφθοράς στον τρόπο διαχείρισης τεράστιων περιουσιών που προορίζονταν για την ελληνική κοινωνία καθώς και η αδυναμία των ελεγκτικών μηχανισμών.

Όταν οι πολιτικοί αγνοούν ζητήματα κακοδιαχείρισης και κατασπατάλησης των εθνικών κληροδοτημάτων, οι ελεγκτικές υπηρεσίες του κράτους συνεχίζουν τον έλεγχο σε μεμονωμένα κληροδοτήματα. Η πιο πρόσφατη έκθεση που συντάχθηκε από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης αναφέρεται στις καταγγελίες σχετικά με διαμέρισμα στην οδό Ασκληπιού στην Αθήνα, το οποίο κληροδοτήθηκε στο Δήμο Υδρας με σκοπό τα χρήματα από την ενοικίασή του να διατεθούν σε σπουδαστές ΑΕΙ που κατάγονται από το νησί.

Με βάση έκθεση του ΣΕΕΔΔ (122/Α/2012) προέκυψε ότι: Τα οφειλόμενα μισθώματα αυτού του ακινήτου, συνολικού ποσού 12.207,8 ευρώ για χρονικό διάστημα 62 μηνών κατετίθεντο από τον μισθωτή στον προσωπικό λογαριασμό του πρώην δημάρχου Υδρας. Σε αυτή την περίπτωση η οικονομική υπηρεσία του Δήμου Υδρας δε λειτούργησε με αποτελεσματικότητα όσο αναφορά τη διαχείριση των εσόδων του συγκεκριμένου εθνικού κληροδοτήματος. Επιπλέον, ο Δήμος Υδρας δεν προχώρησε σε καινούρια δημοπρασία μίσθωσης του ακινήτου μετά τη λήξη της μίσθωσής του, αντίθετα προέβη σε σιωπηρή αναμίσθωση χωρίς παραπάνω αναπροσαρμογή του μηνιαίου μισθώματος και δεν προχώρησε στην υλοποίηση του ειδικού κοινωφελούς σκοπού υπέρ του οποίου κατελήφθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ

5.1. Έλεγχος της δημόσιας περιουσίας

Σύμφωνα με το νόμο 2039/1939 καθιερώνεται από το Υπουργείο Οικονομικών και πιο συγκεκριμένα από τις Διευθύνσεις Εθνικών Κληροδοτημάτων και Επιθεώρησης η άσκηση εποπτείας και ο έλεγχος της δημόσιας περιουσίας. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Επιπλέον, ο νόμος 2873/2000 προβλέπει ότι με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης αναθέτονται καθήκοντα στο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας τα οποία αφορούν τα Εθνικά Κληροδοτήματα και σε κάθε διοικητική περιφέρεια υπάρχει περιφερειακό Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων. Παράλληλα, ο νόμος 555/1943 που αναφέρεται στις αρμοδιότητες των Επιθεωρητών Εθνικών Κληροδοτημάτων προβλέπει ότι αυτοί ασκούν εποπτεία και έλεγχο πάνω στη διοίκηση, τη διαχείριση και την εκτέλεση του σκοπού κοινωφελούς περιουσίας και ιδρυμάτων. (Νόμος 2873/2000 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Για την εποπτεία και τον έλεγχο της δημόσιας περιουσίας επιβάλλεται σε τράπεζες, συμβολαιογράφους, υπηρεσίες και άλλα πρόσωπα, υποχρεωτικά η υποβολή

διαφόρων στοιχείων στην αρμόδια αρχή, δηλαδή το Υπουργείο Οικονομικών ή το Γενικό Γραμματεά Περιφέρειας, για τη διευκόλυνση του έργου της. Ακόμα, προβλέπεται η νομιμοποίηση της αρμόδιας αρχής να κάνει αγωγή για την αναγνώριση και τη διεκδίκηση κοινωφελούς περιουσίας ή για να πάρει ασφαλιστικά μέτρα με σκοπό την εξασφάλιση αυτής. (Νόμος 2873/2000 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Σύμφωνα με το νόμο 2873/2000 σε κάθε διοικητική περιφέρεια υπάρχει Περιφερειακό Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων, το οποίο είναι αρμόδιο για τη γνωμοδότηση για όλα τα θέματα που σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2039/1939 ή άλλων ειδικών νόμων είναι απαραίτητη η γνώμη του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων ή της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων και γίνεται παραπομπή σ' αυτό από το Γενικό Γραμματεά της Περιφέρειας. Εκδίδοντας γνωμοδότηση γίνεται κατά ένα μεγάλο μέρος υποβοήθηση του έργου της εποπτείας και του ελέγχου της εκκαθάρισης και διαχείρισης της κοινωφελούς περιουσίας των παραπάνω υπηρεσιών και αρκετές φορές για να εκδοθεί σχετική απόφαση υπάρχει περίπτωση να απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του συλλογικού οργάνου. (Νόμος 2873/2000 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Μερικές από τις διατάξεις του νόμου ορίζουν βασικές υποθέσεις όπως είναι:

- ⊕ Η διατήρηση αυτούσιων περιουσιακών στοιχείων
- ⊕ Η εκποίηση χρεογράφων και κινητών αξιών
- ⊕ Η εκποίηση ακινήτων
- ⊕ Η εκμίσθωση ακινήτων

- ⊕ Η επένδυση κοινωφελών περιουσιών
- ⊕ Η έγκριση της αρμόδιας αρχής
- ⊕ Η διανομή περιουσίας
- ⊕ Ειδικές περιπτώσεις της διαχείρισης περιουσίας και εκτέλεσης έργου ή σκοπού χωρίς δημοπρασία
- ⊕ Οι προϋπολογισμοί και απολογισμοί ιδρυμάτων
- ⊕ Ο προϋπολογισμός κεφαλαίου αυτοτελούς διαχείρισης
- ⊕ Η συμφωνία για παροχή ασφάλειας

(Νόμος 2873/2000 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

5.2. Εποπτεία κοινωφελών περιουσιών της εκτέλεσης κοινωφελών σκοπών

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2039/1939 εκκαθαρίζονται και υπάγονται στην εποπτεία της αρμόδιας αρχής η δημόσια περιουσία που καταλείπεται είτε για σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος είτε σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα χωρίς να υπάρχει ορισμός εκτέλεσης ειδικού έργου ή σκοπού ή άλλος περιορισμός είτε σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα για να εκτελεστεί ειδικός κοινωφελής σκοπός, δηλαδή ως κεφάλαια αυτοτελούς διαχείρισης. Όμως, στην περίπτωση που η δημόσια περιουσία καταλείπεται σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα χωρίς να υπάρχει ορισμός εκτέλεσης ειδικού έργου ή σκοπού, η εποπτεία της αρμόδιας αρχής ασκείται μέχρι της εκκαθάρισης της περιουσίας και παράδοσης αυτής στο τετιμημένο νομικό πρόσωπο. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Εάν αφιερώνεται περιουσία υπό τον όρο του αναπαλλοτρίωτου σε υφιστάμενο νομικό πρόσωπο χωρίς τον καθορισμό εκτέλεσης ειδικού κοινωφελούς σκοπού, τα κληροδοτήματα καταλείπονται για την εξυπηρέτηση του σκοπού που επιδιώκει κατά τον προορισμό του. Κατά συνέπεια ο έλεγχος της αρμόδιας αρχής ασκείται μέχρι να εκκαθαριστεί και να παραδοθεί η περιουσία στο νομικό πρόσωπο. Σύμφωνα με το νόμο.455/1976 η υποβολή προς το αρμόδιο δικαστήριο για την επωφελέστερη αξιοποίηση και διάθεση της περιουσίας έχει ως αποτέλεσμα την ανάμειξη της αρμόδιας αρχής στην υπόθεση, αλλά όχι και την εποπτεία όπως ορίζουν οι διατάξεις του νόμου.2039/1939. (Νόμος 455/1976 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Εξαιρείται κατά τα παραπάνω η εποπτεία της αρμόδιας αρχής για κοινωφελές ίδρυμα που με διάταγμα υπαγόμενο πλέον στην εποπτεία του ως εκ του σκοπού Υπουργείου Οικονομικών, παραμένει στην αρμόδια αρχή ο έλεγχος για τη διατήρηση ή επένδυση της καταλειφθείσας περιουσίας σε άλλα περιουσιακά στοιχεία. Επίσης, έχουν εξαιρεθεί κατά το νόμο 2039/1939 η εποπτεία της αρμόδιας αρχής για διάφορα κοινωφελή ιδρύματα. Παρόλ'αυτά παραμένει στην εποπτεία της αρμόδιας αρχής η έγκριση ή μη της οικονομικής τους διαχείρισης. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

5.3. Εκλογή κοινωφελούς σκοπού

Το άτομο που θα επιλέξει το σκοπό, το έργο, τον τρόπο εκτέλεσης αυτών ή το κοινωφελές ίδρυμα όπου και θα διατεθεί η δημόσια περιουσία, οφείλει να δηλώσει ενώπιον του Γραμματέα Πρωτοδικών της κατοικίας ή διαμονής του την επιλογή του. Ο Γραμματέας Πρωτοδικών πρέπει να υποβάλει αντίγραφο της δήλωσης αυτής στην

αρμόδια αρχή εντός χρονικού διαστήματος δέκα ημερών. Ο νόμος 2386/1996 προβλέπει τη διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση που η επιλογή σύμφωνα με τα παραπάνω δεν αφορά κοινωφελή σκοπό ή τα υπόχρεα πρόσωπα αμελούν να προβούν στην επιλογή ή σε περίπτωση που διαφωνούν. (Νόμος 2386/1996 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

5.4. Αρμοδιότητα εκτέλεσης σκοπού ή έργου

Η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ή έργου ανήκει στον εκτελεστή της διαθήκης αφού ορίζεται ή προκύπτει με σαφήνεια από τη συστατική πράξη. Αν δε γίνεται καμία αναφορά στη συστατική πράξη, η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ή έργου ανατίθεται με απόφαση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών ή Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας και του συναρμόδιου εκ του σκοπού Υπουργού στον εκτελεστή ή στο Κράτος, εκτός εάν η περιουσία καταλείπεται σε υφιστάμενο ίδρυμα που αυτό αναλαμβάνει την εκτέλεση του. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

5.5. Εκτέλεση έργων

Η διαδικασία εκτέλεσης των κοινωφελών έργων περιλαμβάνει τις εξής ενέργειες σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2039/1939.

Πρώτα από όλα, ο εκτελεστής υποβάλλει στο αρμόδιο Υπουργείο σχέδιο του έργου που θα εκτελεσθεί με τον προϋπολογισμό της δαπάνης και το συναρμόδιο

Υπουργείο κατόπιν προηγούμενης συνεννόησης με την αρμόδια αρχή σχετικά με την επάρκεια της περιουσίας που διατίθεται εγκρίνει, τροποποιεί ή απορρίπτει τα σχέδια που έχουν υποβληθεί. Δεύτερον, η εκτέλεση του έργου γίνεται κατά τις διατάξεις σχετικά με την εκτέλεση έργων του εκ του σκοπού Υπουργείου ή εφόσον το έργο εκτελείται από ιδρύματα και νομικά γενικά πρόσωπα κατά τις πιθανές διατάξεις ειδικών νόμων που τα διέπουν. Τρίτον, η πληρωμή των δαπανών γίνεται από τον εκτελεστή με εντολές του προς την τράπεζα στην οποία κατατίθεται η περιουσία, με βάση τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό και σχετικών πιστοποιήσεων για την πορεία του έργου. Τέλος, το έργο παραλαμβάνεται από το συναρμόδιο Υπουργείο. Αφού γίνει η παραλαβή του υποβάλλεται από τον εκτελεστή απολογισμός της δαπάνης στο αρμόδιο Υπουργείο, το οποίο κατόπιν των παρατηρήσεών του το μεταβιβάζει στην αρμόδια αρχή για παραπάνω έλεγχο. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Κατά συνέπεια, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ή ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας ασκεί έλεγχο ως προς την εκτέλεση των έργων μόνο κατά τον έλεγχο του απολογισμού της δαπάνης. Η έναρξη και η αναβολή εκτέλεσης του σκοπού ή έργου καθώς και τυχόν αναπροσαρμογή του ορισθέντος ποσού από τη διαθήκη για την εκτέλεση αυτών ρυθμίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 91, 92 και 93 του νόμου 2039/1939. Τα χαρακτηριστικά ενός κοινωφελούς ιδρύματος είναι η διάθεση επαρκούς περιουσίας (σε συνάρτηση με τους εκτελεστέους σκοπούς), η εκτέλεση κοινωφελούς σκοπού και η διοίκηση. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Τα κοινωφελή ιδρύματα διακρίνονται σε δύο κατηγορίες :

1) Το αυτοτελές ίδρυμα, όταν συνιστάται επαρκής περιουσία και αποκτά νομική προσωπικότητα με διάταγμα που εγκρίνει τη σύστασή του.

2) Το υποτελές ίδρυμα, όταν διατίθεται περιουσία σε υφιστάμενο νομικό πρόσωπο για να εκτελεστεί κοινωφελής σκοπός οριζόμενος κατά ιδιαίτερο τρόπο διοίκησης χωρίς το ίδρυμα να προσλαμβάνει νομική προσωπικότητα.

Επομένως, σύμφωνα με τους νόμους η διάκριση των ιδρυμάτων σε αυθύπαρκτα στην πρώτη περίπτωση ή σε μη αυθύπαρκτα στη δεύτερη περίπτωση προκύπτει από τη βούληση του ιδρυτή να προσδώσει ή όχι νομική προσωπικότητα σε αυτά. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Η λειτουργία των κοινωφελών ιδρυμάτων γίνεται κυρίως με βάση το καταστατικό ή τον οργανισμό διοίκησης και διαχείρισης τους, ο οποίος συντάσσεται από τους διοικητές του ιδρύματος και εγκρίνεται με διάταγμα με πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Οι διοικητές του ιδρύματος έχουν τη δυνατότητα να τροποποιούν τις διατάξεις αυτού ή να προσθέτουν νέες διατάξεις σύμφωνα όμως με τους όρους της συστατικής πράξης. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

Ακόμα και στην περίπτωση που τα κοινωφελή ιδρύματα, τα οποία είχαν συσταθεί νόμιμα εξακολουθούν να υπάρχουν και σε περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί διάταγμα για την έγκριση της σύστασής και διαχείρισής τους εφαρμόζονται οι διατάξεις της συστατικής πράξης. Επίσης, είναι δυνατή η μεταβολή του οργανισμού

του ιδρύματος ακόμη και αν έρχεται σε αντίθεση με τη θέληση του ιδρυτή με την προϋπόθεση ότι το ζητάει η διοίκηση του ιδρύματος και αν η μεταβολή είναι αναγκαία για τη συντήρηση της περιουσίας του ή για την εκπλήρωση του σκοπού του. (Σιγανού Βασιλική, 2004)

5.6. Διοίκηση και οικονομική διαχείριση δημόσιας περιουσίας

Η διοίκηση και διαχείριση των εθνικών κληροδοτημάτων ασκείται από το διοικητικό τους συμβούλιο. Οι διοικητές των ιδρυμάτων δημόσιας περιουσίας αποδέχονται το λειτούργημα ή δηλώνουν παραίτηση αυτού με δήλωσή τους που υποβάλλεται στην αρμόδια κάθε φορά αρχή κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 2039/1939. Η αντικατάσταση διοικητών ιδρύματος πραγματοποιείται σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις του ίδιου νόμου. Η οικονομική διαχείριση των εθνικών κληροδοτημάτων και των κεφαλαίων αυτοτελούς διαχείρισης γίνεται συνήθως με απολογισμούς εσόδων και εξόδων και ετήσιους προϋπολογισμούς. Σε συνδυασμό με τον απολογισμό εσόδων και εξόδων πραγματοποιείται η κατάρτιση και η υποβολή του ισολογισμού της κοινωφελούς περιουσίας. (Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Ο απολογισμός εσόδων και εξόδων δημοσιεύεται υπό τον έλεγχο των διοικητών ή διαχειριστών μια φορά τουλάχιστον σε μία ημερήσια εφημερίδα, η οποία και εκδίδεται στον τόπο που εδρεύει το εθνικό κληροδοτήμα. Η υποβολή του προϋπολογισμού γίνεται τρεις μήνες πριν την έναρξη του οικονομικού έτους και ο

απολογισμός μετά του ισολογισμού εντός δύο μηνών από τη λήξη του. Ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από αναλυτική έκθεση που να αιτιολογεί ακριβώς κάθε ένα κονδύλιο των εσόδων και των εξόδων. (<http://iekemtee.gr>)

5.7. Κληροδοτήματα που χάνονται

Πολλά χρήματα που θα διατίθεντο για κοινωφελείς σκοπούς, χάνονται διότι υπολειπώνουν υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για τον έλεγχο της τύχης των κληροδοτημάτων. Σύμφωνα με εκθέσεις των ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, τα σωματεία και οι σύλλογοι καθυστερούν την εκτέλεση των διαθηκών, διαθέτουν τη δημόσια περιουσία για άλλους σκοπούς και προβαίνουν σε παραβάσεις.

Πολύ συχνά δεν τηρείται η επιθυμία του δωρητή, ενώ η εποπτεία και ο έλεγχος δεν υφίστανται. Τα φιλανθρωπικά σωματεία και οι σύλλογοι κάνουν κακή διαχείριση της κληρονομιάς πολιτών, εκμεταλλευόμενοι τους ανύπαρκτους ελεγκτικούς μηχανισμούς του κράτους, κληρονομιάς που κανονικά θα έπρεπε να διατεθεί για τους κοινωφελείς σκοπούς που προβλέπονται στις διαθήκες. Το κόστος υπολειπόμενων αρμόδιων για έλεγχο φορέων του κράτους είναι ανυπολόγιστο. Μόνο το «Ασυλο Ανιάτων», στο οποίο έγινε έλεγχος από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ), φαίνεται να έχει καταχραστεί περίπου 6 εκατομμύρια ευρώ τα τελευταία χρόνια. Μάλιστα δεν έχει αποδώσει κρατικούς φόρους ύψους 1,5 εκατ. ευρώ και η υπόθεση έχει πάρει το δρόμο της δικαιοσύνης. Το σύνολο των φορέων που διαχειρίζονται κληροδοτήματα,

χωρίς τον προβλεπόμενο έλεγχο του κράτους, είναι περίπου 10.000. Το «Ασυλο Ανιάτων» όπως προαναφέρθηκε θεωρείται ένα με τις μεγαλύτερες παραβάσεις και είναι εύκολα κατανοητό το μέγεθος της απώλειας των πόρων για το κράτος από την υπόθεση των Εθνικών Κληροδοτημάτων.

5.8. Η αδιαφορία των δημόσιων υπηρεσιών

Η παράβαση ξεκινάει από το γεγονός ότι καθυστερεί η εκτέλεση βούλησης κάποιου που απεβίωσε σχετικά με την περιουσία που έχει κληροδοτήσει σε ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα ή άλλο φορέα. Οι καθυστερήσεις φτάνουν πολλά χρόνια ακόμα και δεκαετία. Εν συνεχεία πολλά από τα Ιδρύματα διαθέτουν τους πόρους από το κληροδότημα για σκοπούς που πιθανότατα δεν προβλέπονται στη διαθήκη. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα κοινωφελή ιδρύματα δεν ενημερώνουν την αρμόδια αρχή για τον τρόπο διαχείρισης των κληροδοτημάτων, δεν υποβάλλουν λογοδοσία για χρόνια και γενικά προβαίνουν σε μια σειρά παραβάσεων. Πλέον η διοίκηση πολλών φιλανθρωπικών ιδρυμάτων έχει μετατραπεί σε επαγγελματίες που επωφελούνται από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα χωρίς να πραγματοποιούν τους πραγματικούς τους σκοπούς αφού το Υπουργείο και οι περιφέρειες δε βρίσκονται σε θέση να ελέγξουν το φαινόμενο. (<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=107044>)

Μερικοί από τους λόγους που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση είναι τα κενά στη νομοθεσία, η έλλειψη θεσμικού πλαισίου ελέγχων, η τεράστια γραφειοκρατία, το γεγονός ότι δε τιμωρούνται οι υπεύθυνοι και η άγνοια των αρμόδιων.

Ο έλεγχος της σωστής διαχείρισης των εθνικών κληροδοτημάτων έχει ανατεθεί στη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Παράλληλα με νόμο του 2000, μέρος των αρμοδιοτήτων μεταβιβάστηκε στις υπηρεσίες της κάθε περιφέρειας. Η απουσία του Εθνικού Μητρώου Κληροδοτημάτων οδηγεί στο να μη γνωρίζουν οι αρμόδιοι φορείς όχι μόνο τα περιουσιακά στοιχεία που διαχειρίζονται, αλλά ούτε πόσα είναι αυτά. Η κάθε περιφέρεια περιορίζεται μόνο στον έλεγχο της νομιμοφάνειας των Ιδρυμάτων, ενώ το Υπουργείο Οικονομικών καθυστερεί πολύ να διεκπεραιώσει τις υποθέσεις. (Νόμος 2873/2000 περί εθνικών κληροδοτημάτων)

Δεν προβλέπεται από το νόμο αποτελεσματική ελεγκτική διαδικασία και όποιοι έλεγχοι έγιναν από τους επιθεωρητές Δημόσιας Διοίκησης σχετίζονται κυρίως με τα προβλήματα λειτουργίας των αρμόδιων υπηρεσιών του Δημοσίου και όχι των ιδρυμάτων. Η αδιαφορία των περισσότερων υπηρεσιών σε συνδυασμό με τις παραβάσεις των ιδρυμάτων έχουν ως συνέπεια να ζημιώνονται οι πραγματικοί δικαιούχοι και το Δημόσιο. Η νέα ηγεσία του υπουργείου Οικονομικών στην προσπάθεια εξεύρεσης νέων πόρων εξήγγειλε την καταγραφή των εθνικών κληροδοτημάτων που ανήκουν στο Δημόσιο, με σκοπό την αξιοποίηση τους είτε μέσω της πώλησης είτε μέσω της αναπροσαρμογής των μισθωμάτων και ευθύνες στους αρμόδιους για λάθη και ενδεχόμενες καθυστερήσεις. (<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=107044>)

Ευθύνες στελεχών της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και υπαλλήλων άλλων αρμόδιων φορέων αναζητούνται σε υποθέσεις κακοδιαχείρισης εθνικών κληροδοτημάτων. Σε

διάφορους ελέγχους που πραγματοποίησε το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ) καταλογίζονται ευθύνες στους δημόσιους λειτουργούς. Αυτό συμβαίνει καθώς εξαιτίας ορισμένων λανθασμένων ενεργειών ή καθυστερήσεων ζημιώθηκαν συγκεκριμένα κληροδοτήματα αντί να χρησιμοποιηθούν όπως προβλεπόταν.(<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=107044>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΘΝΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

6.1. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Μια από τις 13 περιφέρειες της Ελλάδας είναι η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και εκτείνεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και στο δυτικό της Στερεάς Ελλάδας. Καταλαμβάνει έκταση 15.490 τετραγωνικά χιλιόμετρα κι έχει πληθυσμό περίπου 680.190 όπως προέκυψε από την απογραφή του 2011 σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. Η μεγαλύτερη πόλη και ταυτόχρονα η πρωτεύουσά της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι η Πάτρα. (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Dytiki_Ellada_in_Greece.svg)

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελείται από **τρεις νομούς**:

- Νομό Αιτωλοακαρνανίας με έδρα το Μεσολόγγι
- Νομό Αχαΐας με έδρα την Πάτρα
- Νομό Ηλείας με έδρα τον Πύργο

Δήμοι

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας υπάρχουν οι παρακάτω 19 πρωτοβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (δήμοι).

Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας:

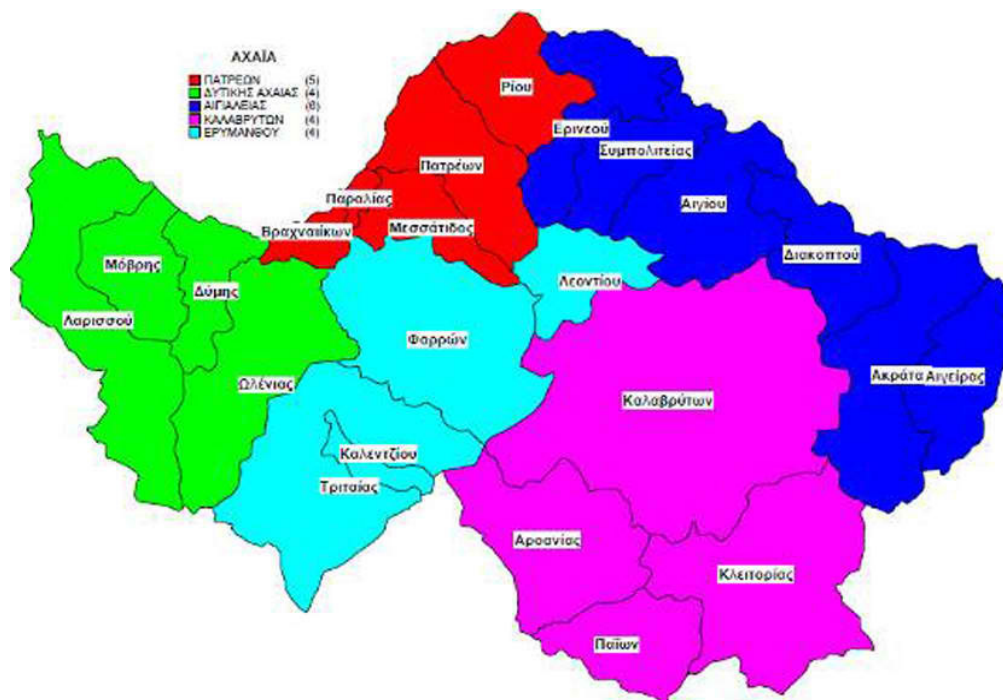
- Δήμος Αγρινίου
- Δήμος Ακτίου-Βόνιτσας
- Δήμος Αμφιλοχίας · Θέρμου
- Δήμος Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου
- Δήμος Ναυπακτίας
- Δήμος Ξηρομέρου ·

Δήμοι Αιτωλοακαρνανίας

Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας:

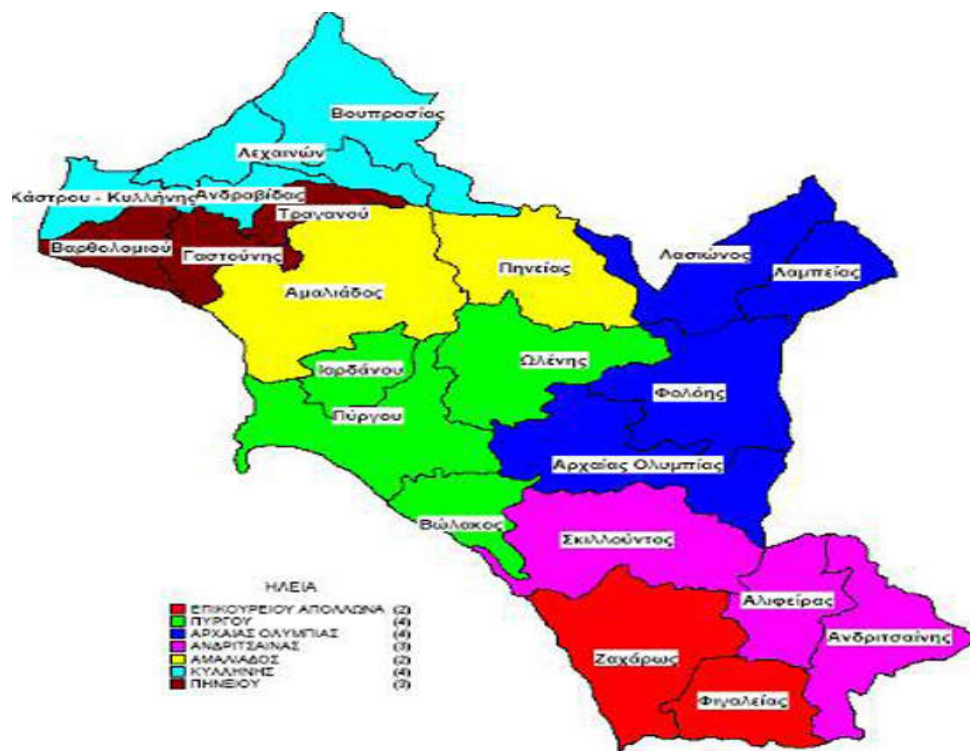
- Δήμος Αιγιαλείας
- Δήμος Δυτικής Αχαΐας
- Δήμος Ερυμάνθου
- Δήμος Καλαβρύτων
- Δήμος Πατρέων

Δήμοι Αχαΐας

Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας:

- Ανδραβίδας-Κυλλήνης
- Ανδρίτσαινας-Κρεστένων
- Αρχαίας Ολυμπίας
- Ζαχάρως
- Ήλιδας
- Πηνειού
- Πύργου

Δήμοι Ηλείας

6.2. Ελληνικά μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς

1987	Δελφοί
1987	Ακρόπολη Αθηνών
1988	Άγιον Όρος
1988	Μετέωρα
1988	Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά Μνημεία Θεσσαλονίκης
1988	Επίδαυρος
1988	Μεσαιωνική Πόλη Ρόδου
1989	Ολυμπία
1989	Μυστράς
1990	Δήλος
1990	Μονή Δαφνίου, Μονή Οσίου Λουκά και Νέα Μονή Χίου
1992	Πυθαγόρειο και Ηραίο Σάμου
1996	Βεργίνα

1999	Μυκήνες και Τίρυνθα
1999	Ιστορικό κέντρο (Χώρα), Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου και Σπήλαιο της Αποκάλυψης στην Πάτμο
2007	Παλαιά Πόλη της Κέρκυρας

Για την εξασφάλιση της προστασίας των μνημείων και των χώρων παγκόσμιας κληρονομιάς η Ελλάδα έχει συνυπογράψει από το 1981 τη Συνθήκη της UNESCO. Βασικός σκοπός της UNESCO είναι η προστασία τους από οποιαδήποτε φθορά και καταστροφή, έτσι ώστε να κληροδοτηθούν στη συνέχεια στις μελλοντικές γενιές. Στον κατάλογο της UNESCO συμπεριλαμβάνονται μέχρι στιγμής τα προαναφερθέντα μνημεία και χώροι, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια προκειμένου να χαρακτηριστούν εξέχουσας σημασίας από ιστορική, επιστημονική και εθνολογική άποψη σε διεθνές επίπεδο. (<http://odysseus.culture.gr/h/2/gh21.html>)

6.3. Διεύθυνση εθνικών κληροδοτημάτων Δυτικής Ελλάδας

Η Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων είναι υπεύθυνη κυρίως για θέματα που αφορούν την εποπτεία, την εκκαθάριση και τη διαχείριση κοινωφελών ιδρυμάτων, κληροδοτημάτων και σχολαζουσών κληρονομιών. Συνεχώς πρέπει να βρίσκεται σε συνεργασία και συνεννόηση με το αρμόδιο Υπουργείο για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά διάφορες υποθέσεις και προβλήματα. Η Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων εδρεύει στην πρωτεύουσα της Περιφέρειας

Δυτικής Ελλάδας, την Πάτρα (Τσαμαδού 48 & Κορίνθου). Αποτελείται από τα ακόλουθα Τμήματα, τα οποία έχουν κι αυτά έδρα στην Πάτρα (<http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?id=266&category=25>)

1) Τμήμα Εποπτείας,

Το Τμήμα Εποπτείας ευθύνεται κατά κύριο λόγο για τα εξής: Πρώτα από όλα το διορισμό των μελών των διοικητικών συμβουλίων των κοινωφελών ιδρυμάτων και εθνικών κληροδοτημάτων, την εποπτεία της διαχείρισης και ειδικότερα της σύνταξης του προϋπολογισμού τους, την εκμίσθωση ακινήτων καθώς και την εκποίηση κινητών και ακινήτων πραγμάτων τους. Επίσης, είναι αρμόδιο για την κατάθεση και επένδυση κοινωφελών περιουσιών, επιβλέπει την έγκριση των απολογισμών τους, όπως επίσης και την έγκριση αμοιβών των δικηγόρων, των μηχανικών και των συμβολαιογράφων. Τέλος, έχει την ευθύνη να εκτελεστεί ο κοινωφελής σκοπός, για την έγκριση του διορισμού υποτρόφων, την παράταση των υποτροφιών και την αύξηση τους. (<http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?id=266&category=25>)

2) Τμήμα Εκκαθάρισης

Είναι αρμόδιο κυρίως για την εκκαθάριση κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών, για να εγκριθούν οι αμοιβές δικηγόρων, μηχανικών, συμβολαιογράφων και για την επένδυση ή αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων. Επιπλέον, ευθύνεται για την εκκαθάριση εκποίησης των κινητών και ακινήτων πραγμάτων τους, το διορισμό των εκτελεστών διαθήκης και των εκκαθαριστών της δημόσιας κληρονομιάς καθώς και για τον προσδιορισμό των αμοιβών τους. Τέλος, εποπτεύει την έγκριση λογοδοσίας των εκτελεστών διαθήκης καθώς και τα λειτουργικά θέματα του

3) Τμήμα Σχολαζουσών Κληρονομιών

Είναι υπεύθυνο για το διορισμό των κηδεμόνων των σχολαζουσών κληρονομιών. Σε αυτούς ανατίθενται διάφορα έργα όσο αναφορά την έγκριση των δαπανών εκκαθάρισης ή διαχείρισής τους και την έγκριση της λογοδοσίας τους. Ακόμα το τμήμα αυτό εποπτεύει τους κηδεμόνες των σχολαζουσών κληρονομιών, οι οποίοι μετά το διορισμό τους έχουν ως έργο την εκκαθάριση των σχολαζουσών κληρονομιών όπου και συμπεριλαμβάνονται είτε η επένδυση είτε η αξιοποίηση είτε η εκποίηση των περιουσιακών τους στοιχείων. (http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?id=266&category=25)

4) Τμήμα Μητρώου και Γραμματειακής Υποστήριξης

Το τμήμα αυτό είναι υπεύθυνο ειδικότερα προκειμένου να τηρηθούν το μητρώο κληροδοτημάτων, κοινωφελών ιδρυμάτων, διαθηκών και σχολαζουσών κληρονομιών. Επίσης, ευθύνεται για την τήρηση του πρωτοκόλλου της Διεύθυνσης, για να διεκπεραιωθεί η αλληλογραφία, να ενημερωθεί το φυσικό και ηλεκτρονικό αρχείο της Διεύθυνσης και έτσι ώστε να ενημερωθούν οι πολίτες για θέματα αρμοδιότητάς της. Επί πρόσθετα, φροντίζει ώστε να κοινοποιηθούν όλες οι αποφάσεις που αναρτώνται στο διαδίκτυο, όπως προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία, στο Τμήμα Διαφάνειας. (http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?id=266&category=25)

6.4. Κληροδότημα ‘‘Αρχαία Ολυμπία’’

Ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας στο νομό Ηλείας αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού, ένα από τα κυριότερα εθνικά κληροδοτήματα της Ελλάδας. Ήρθε στο φως από ανασκαφές που ξεκίνησαν χρονικά κατά το 1829 και είχαν διάρκεια πολλές δεκαετίες. Η πρώτη ανασκαφή στο χώρο έγινε από τη Γαλλική Επιστημονική Αποστολή στην Πελοπόννησο και ήταν επικεφαλής ο στρατηγός N. J. Maison. Αποκαλύφθηκε μέρος του ναού του Δία και τμήματα των μετοπών που τον κοσμούσαν, κάποια από τα οποία μεταφέρθηκαν στο Μουσείο του Λούβρου. Από το 1875 ξεκίνησε η συστηματική έρευνα του ιερού από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, η οποία με ορισμένες διακοπές συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Στις μέρες μας παράλληλα με το ανασκαφικό έργο σε όλο το χώρο του αρχαίου ιερού πραγματοποιούνται έργα συντήρησης και αναστήλωσης από το κράτος. (http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2358)

Η Ολυμπία ήταν γνωστή στην αρχαιότητα ως ο τόπος διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων, το ίδιο μεγάλης σημασίας με τα Πύθια, η διοργάνωση των οποίων γίνονταν στους Δελφούς. Στην Αρχαία Ολυμπία βρισκόταν το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Διός, που αποτελούσε έργο του Φειδία και το οποίο ήταν γνωστό στην αρχαιότητα ως ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου. Η αφητηρία των Ολυμπιακών Αγώνων χρονολογείται περίπου στο 776 π.Χ. και γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια προς τιμήν του Δία, ένας θεσμός με πανελλήνια ακτινοβολία και λάμψη από την αρχαιότητα μέχρι και τη σημερινή εποχή. (<http://www.arxaiolympia.gov.gr/Default.aspx?tabid=330>)

6.5. Η ιστορία του εθνικού κληροδοτήματος “Αρχαία Ολυμπία”

Πρόκειται για εθνικό κληροδότημα μεγάλης ιστορικής σημασίας και η προστασία του χώρου αποτελεί μέλημα του κράτους. Ιστορικά η παλαιότερη ένδειξη ανθρώπινης παρουσίας στην περιοχή χρονολογείται στην τρίτη χιλιετία π.Χ. Τον 9ο αιώνα π.Χ. η Αρχαία Ολυμπία ήταν ένας ιερός τόπος που προσέλκυε πολλούς προσκυνητές. Τον 8ο αιώνα η φήμη της μεγάλωσε τόσο και έφτασε σε χώρες της Ανατολής και της Δύσης. Καθοριστική χρονιά στην ιστορία της στάθηκε το έτος 776 π.Χ. που ο Σπαρτιάτης Λυκούργος πραγματοποίησε συμφωνία με τον βασιλιά της Ήλιδος Ίφιτο για την τέλεση λατρευτικών εορτών εκεί. Κομμάτι της συμφωνίας αποτέλεσε το γεγονός ότι κατά τις γιορτές θα επικρατούσε εκεχειρία σε ολόκληρη τη χώρα.

Ναός της Ήρας

Τον 5ο αιώνα άρχισαν να συγκεντρώνονται στη Αρχαία Ολυμπία πολιτικοί, φιλόσοφοι και καλλιτέχνες για το λόγο ότι εκεί έβρισκαν μεγάλο κοινό για να διαδώσουν τις ιδέες τους. Τον 4ο αιώνα, ξεκίνησε η οικοδομική δραστηριότητα για να βελτιωθούν οι εγκαταστάσεις και να δημιουργηθούν χώροι στέγασης για τους επισκέπτες. Το 394 μ.Χ. με διαταγή του Βυζαντινού Αυτοκράτορα Θεοδόσιου Α' έκλεισαν όλα τα ελληνικά ιερά, δεν υπάρχει βέβαια πληροφοριακό υλικό ποιους χώρους εννοούσε. (http://www.travelmagic.gr/magictavel/show_business/9601)

Στην Αρχαϊκή εποχή έγινε η αρχή της μεγάλης ανάπτυξης του ιερού, όπως αποκαλύπτουν πολλά αφιερώματα της περιόδου και τότε οικοδομήθηκαν και τα πρώτα μνημειακά κτίρια, δηλαδή ο ναός της Ήρας, το Πρυτανείο, το Βουλευτήριο, οι θησαυροί και το πρώτο στάδιο. Η εξέλιξη του ιερού συνεχίστηκε και στην κλασσική εποχή που χτίστηκαν ο μεγαλοπρεπής ναός του Δία, λουτρά, στοές, θησαυροί, βοηθητικά κτίρια καθώς και το στάδιο. Πάρα πολλά ήταν και τα αφιερώματα των πιστών. Στην ελληνιστική εποχή παρατηρήθηκε συνέχεια της ανέγερσης των οικοδομημάτων κυρίως κοσμικού χαρακτήρα, όπως το γυμνάσιο και η παλαίστρα και κατά τα ρωμαϊκά χρόνια έγιναν διάφορες κατασκευές στα υπάρχοντα κτίρια. Επιπλέον, οικοδομήθηκαν θέρμες, πολυτελείς κατοικίες και το υδραγωγείο. Το ιερό καταστράφηκε έτσι ώστε τα εξάίρετα αφιερώματα να διακοσμήσουν ρωμαϊκές επαύλεις. (Ολ. Βικάτου, 2006)

Η λειτουργία του συνεχίστηκε τα πρώτα χριστιανικά χρόνια επί Μεγάλου Κωνσταντίνου. Το 393 μ.Χ. ήταν η χρονιά των τελευταίων Ολυμπιακών Αγώνων και λίγο πιο μετά ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Θεοδόσιος Α, απαγόρευσε οριστικά την τέλεσή τους με διάταγμά. Ακόμα στα χρόνια του Θεοδοσίου Β' καταστράφηκε

οριστικά το ιερό (426 μ.Χ.). Δύο μεγάλοι σεισμοί, που σηματοδοτούνται χρονικά το 522 και το 551 μ.Χ. προκάλεσαν την οριστική καταστροφή του ιερού. Καταστράφηκαν όλα τα κτίρια που είχαν απομείνει, ανάμεσά τους και ο ναός του Δία. Στους επόμενους αιώνες κάλυψαν το χώρο οι πλημμύρες των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου κι επιπλέον με τις κατολισθήσεις του Κρονίου λόφου η Αρχαία Ολυμπία καλύφθηκε στα 5 με 7 μέτρα. Η περιοχή αυτή ονομάστηκε Αντίλαλος και το 1766 έγινε ο εντοπισμός της θέσης του αρχαίου ιερού.
(http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2358)

Φιλίππειο

6.6. Ο χώρος του εθνικού κληροδοτήματος “Αρχαία Ολυμπία”

✚ Ναός του Δία στην Ολυμπία

Αποτελούσε το σημαντικότερο οικοδόμημα της Άλτεως στην Ολυμπία και δέσποζε στο κέντρο της. Είναι ο μεγαλύτερος ναός της Πελοποννήσου, ένα από τα μεγαλύτερα μνημεία σε πλούτο, μέγεθος και συμβολική αξία.

Ναός του Δία

✚ Ναός της Ήρας στην Ολυμπία

Αποτελεί ένα από τα αρχαιότερα δείγματα μνημείων-ναών στην Ελλάδα.

✚ Βουλευτήριο Ολυμπίας

Βρίσκεται νότια του ναού του Δία, έξω από τον ιερό περίβολο της Άλτεως. Αποτελεί ένα από τα αρχαιότερα και πιο σημαντικά κτίσματα του ιερού της Ολυμπίας. Σχετιζόνταν με τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων και ήταν η έδρα της βουλής

των Ηλείων, της οποίας τα μέλη ευθύνονταν για τη διοργάνωση των αγώνων. Ήταν το μέρος όπου γίνονταν οι καταγραφές των αθλητών, οι κληρώσεις για τη συμμετοχή των αθλητών στους αγώνες και εκεί όπου ανακοινώνονταν επίσημα τα ονόματα των συμμετεχόντων καθώς και το πρόγραμμα των αγώνων. Επιπλέον, εκεί εκδικάζονταν τα παραπτώματα και οι ενστάσεις των αθλητών και λαμβάνονταν οι αποφάσεις για τις ποινές τους.

Πρυτανείο Ολυμπίας

Αποτελούσε το κέντρο της πολιτικής και διοικητικής ζωής του ιερού καθώς και το κέντρο διοίκησης των Ολυμπιακών Αγώνων.

Αρχαίο στάδιο Ολυμπίας

Το στάδιο της Ολυμπίας ήταν ο χώρος τέλεσης των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων. Εκεί τελούνταν και τα Ηραία, δηλαδή οι αγώνες γυναικών προς τιμήν της θεάς Ήρας. Χωρούσε 40.000 θεατές και η περιμέτρος του ισοδυναμούσε με 600 βήματα του Ηρακλή.

Αρχαίο γυμνάσιο Ολυμπίας

Εξυπηρετούσε τις προπονήσεις των αθλητών αναφορικά με τα αγωνίσματα δρόμου.

Λεωνίδαίο

Το Λεωνίδαίο ήταν ένας μεγάλος και πολυτελής ξενώνας. Προοριζόταν για να φιλοξενηθούν οι επίσημοι που έρχονταν στην Ολυμπία όταν τελούνταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Εργαστήριο του Φειδία

Το μέρος, όπου ο μεγάλος γλύπτης της αρχαιότητας Φειδίας δημιούργησε το τεράστιο χρυσελεφάντινο άγαλμα του θεού, το οποίο αποτέλεσε ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου.

Εργαστήριο του Φειδία

Άλλα μνημεία στο χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας είναι:

- ✚ Το Φιλιπείο
- ✚ Ο Βωμός του Δία στην Ολυμπία
- ✚ Ο Βωμός της Ήρας στην Ολυμπία
- ✚ Το Βάθρο της Νίκης του Παιωνίου
- ✚ Το Προϊστορικό κτίριο Ολυμπίας
- ✚ Το Πελόπιο
- ✚ Το Νυμφαίο Ολυμπίας
- ✚ Η Νότια Στοά Ολυμπίας
- ✚ Τα Ελληνικά λουτρά Ολυμπίας

- ✚ Οι Ξενώνες της Ολυμπίας
- ✚ Οι Θέρμες Λεωνιδαίου
- ✚ Οι Θέρμες Κλαδέου
- ✚ Οι Θέρμες Κρονίου
- ✚ Ο Ιππόδρομος Ολυμπίας
- ✚ Το Παλαιό Μουσείο Αρχαίας Ολυμπίας

(Ολ. Βικάτου,2006)

6.7. Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ολυμπίας είναι ένα από τα σημαντικότερα της Ελλάδας και συντελεί στην παρουσίαση της μακραίωνης ιστορικής εξέλιξης ενός εκ των λαμπρότερων ιερών της αρχαιότητας, που ήταν στο Δία και αποτέλεσε το μέρος έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων. Συμπεριλαμβάνει την έκθεση ευρημάτων από τις ανασκαφές στον ιερό χώρο της Άλτεως. Φιλοξενεί πολλά εκθέματα ανεκτίμητης αξίας εκ των οποίων σημαντικότερη είναι η έκθεση των γλυπτών. Σε αυτήν οφείλεται το γεγονός ότι το μουσείο έχει γίνει τόσο γνωστό, αλλά και στη συλλογή χάλκινων αντικειμένων που αποτελείται από όπλα, ειδώλια και άλλα αντικείμενα. Μεγάλης σημασίας είναι και τα ευρήματα από πηλό.
(http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=7126)

Το Μουσείο αποτελείται από εκθεσιακούς, βοηθητικούς και αποθηκευτικούς χώρους. Ο εκθεσιακός χώρος περιλαμβάνει τον προθάλαμο και δώδεκα αίθουσες, οι

οποίες φιλοξενούν τη μόνιμη έκθεση ευρημάτων. Οι βοηθητικοί χώροι που εξυπηρετούν τους επισκέπτες βρίσκονται στην ανατολική πτέρυγα του Μουσείου. Οι αποθηκευτικοί χώροι εκτείνονται στην ανατολική πτέρυγα και του υπογείου, ενώ στο Μουσείο υπάρχουν και εργαστήρια για τη συντήρηση πήλινων, χάλκινων και λίθινων αντικειμένων, ψηφιδωτών και διάφορων άλλων μικροευρημάτων. (http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=7126)

Την εποπτεία του Αρχαιολογικού Μουσείου της Ολυμπίας έχει η **Ζ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων**. Αναμφίβολα, αποτελεί ένα ζωντανό οργανισμό που μετά την αναμόρφωσή του το 2004, με τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, επιδιώκει την παρουσίαση της μακραίωνης ιστορίας του ιερού στον επισκέπτη με βάση τις νέες μουσειολογικές αντιλήψεις. (http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=7126)

Ερμής του Πραξιτέλη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΑΛΛΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

7.1. Ιστορικό του Μουσείου

Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης ανήκει στο Πολιτιστικό Κέντρο Πατρών, το οποίο είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και την εποπτεία και τον έλεγχο του έχει το Υπουργείο Πολιτισμού. Εδρεύει στην πόλη της Πάτρας και σκοπός του είναι η συντήρηση και η διαφύλαξη λαογραφικού υλικού καθώς και η έρευνα, η μελέτη και η προβολή του.

Η ίδρυση του Μουσείου πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1977 και η λειτουργία του ξεκίνησε τον ίδιο χρόνο. Εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο του 1977 από τον Υπουργό Προεδρίας εκείνο τον καιρό κ. Κωστή Στεφανόπουλο, σημερινό Πρόεδρο Δημοκρατίας. Από τον Ιούνιο του 1977 μέχρι τον Ιούνιο του 1980 λειτούργησε με τη λαογραφική συλλογή της κ.Χρυσής Γιαννοπούλου. Όμως, από τον Ιούλιο του 1980, μετά από ριζική ανακαίνιση και με υλικό που ανήκει στην κατοχή του συνεχίζει τη λειτουργία του. Το υλικό αυτό είναι κατά κύριο λόγο αγροτικό και **προέρχεται από δωρεές μελών και φίλων του Πολιτιστικού Κέντρου Πατρών** και από αγορές, για τις οποίες δαπανήθηκαν σημαντικά ποσά. (<http://www.i-m-patron.gr/M.L.T/index.htm>)

Στο νεοκλασικό κτιρίο της οδού Ρήγα Φερραίου όπου στεγάστηκε έως τον Αύγουστο του 1983 είχε στη συλλογή του αγροτικά εργαλεία, οικιακά σκεύη, υφαντά κ.λ.π. Η 1η Δεκεμβρίου του έτους 1983 αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία του Κέντρου, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης επαναλειτούργησε σε παραχωρημένη στέγη. Στο Σκαγιοπούλειο Κήπο Νεότητας, στις οδούς Μαυροκορδάτου και Κορυτσάς μια παλαιά και ερειπωμένη αποθήκη μετατράπηκε σε θαυμάσιο μουσειακό χώρο. Ήταν μια αποθήκη που παραχωρήθηκε από το Σκαγιοπούλειο Κληροδότημα, με σύμβαση χρησιδανείου είκοσι ετών στα πλαίσια της διεύρυνσης των σκοπών του και σε αναγνώριση της προσφοράς του Κέντρου για την πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης. (<http://www.i-m-patron.gr/M.L.T/index.htm>)

Η διαρρύθμιση, η επισκευή και η επέκταση του κτιρίου προκειμένου να στεγάσει στις αίθουσές του τη λαογραφική συλλογή του με νέο υλικό ήταν εύκολη με τη γενναία επιχορήγηση του Υπουργείου Πολιτισμού, τη συμπαράσταση της πατραϊκής κοινωνίας και με τη διαρκή φροντίδα και προσφορά των μελών του Πολιτιστικού Κέντρου Πατρών.

Όμως, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης εμπλεκόταν με τη νέα Διοίκηση του Σκαγιοπουλείου Κληροδοτήματος σε δικαστικούς αγώνες λίγα χρόνια αργότερα διότι ζητούσε την απομάκρυνσή του από το συγκεκριμένο χώρο, ενώ η σύμβαση του χρησιδανείου έληγε κατά το έτος 2002. Παραχωρήθηκε μετά από εισήγηση του προϊσταμένου της ΣΤ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων από τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Ευάγγελο Βενιζέλο ένα διώροφο διατηρητέο κτίριο στο χώρο του παλαιού Γεωργικού Σχολείου Πατρών. Το φλέγον θέμα τότε ήταν η

εξεύρεση οικονομικών πόρων για να αποκατασταθεί το κτίριο και να μεταφερθεί σε αυτό του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης. (<http://www.i-m-patron.gr/M.L.T/index.htm>)

Το έτος 1997 το Μουσείο συμπλήρωσε τα 20 χρόνια συνεχούς λειτουργίας του. Το Διοικητικό Συμβούλιο, του Πολιτιστικού Κέντρου Πατρών και η Επιτροπή του Μουσείου συνέχισαν να εργάζονται παρά τα πολλά εμπόδια που υπήρχαν και το στεγαστικό πρόβλημα που αντιμετώπιζαν με στόχο τη διάσωση και την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σήμερα έχουν περάσει 35 χρόνια από την ίδρυσή του και εξακολουθεί να διατηρείται και να συμβάλλει στην ανάδειξη του πολιτισμού μας. (<http://www.i-m-patron.gr/M.L.T/index.htm>)

7.2. Συλλογές του Μουσείου

Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης φιλοξενεί αντικείμενα από το νεοελληνικό λαϊκό πολιτισμό. Το ενδιαφέρον του Μουσείου εστιάστηκε στην περιοχή και

συγκεντρώθηκε υλικό από τις αγροτικές δραστηριότητες της υπαίθρου, αλλά και από τις δραστηριότητες της πόλης, οι οποίες συνδέονταν άμεσα με αυτές και έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και οικονομική ζωή καθώς και στην εξέλιξη της περιοχής. (<http://www.i-m-patron.gr/M.L.T/index.htm>)

Το υλικό του Μουσείου αποτελείται από εργαλεία της αγροτικής ζωής, έπιπλα κατοικίας, αντικείμενα καθημερινής χρήσης, και μέσα μεταφοράς. Στη συλλογή του συμπεριλαμβάνονται εργαστήρια στα οποία γινόταν επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων, η παραγωγή αντικειμένων και διάφορα εργόχειρα. Τέλος, υπάρχει φωτογραφικό αρχείο στο οποίο καταγράφονται τα αντικείμενα αλλά και όλες οι δραστηριότητες, ένα αρχείο το οποίο περιλαμβάνει παλιό αλλά και νεότερο υλικό της αρχιτεκτονικής μας παράδοσης. Το υλικό κατανέμεται σε ενότητες.

Η αρχική ενότητα αναφέρεται σε αντικείμενα που χρησιμοποιούνται για το φωτισμό, για το μαγείρεμα, για τη φύλαξη και τη διατήρηση των τροφίμων και των οικιακών σκευών και στα έπιπλα της κατοικίας.

Η ενότητα παρασκευής ψωμιού από την καλλιέργεια των δημητριακών με τα άροτρα, και τα εργαλεία σταριού μέχρι τη διαδικασία της παραγωγής του ψωμιού με το ζυμωτήρι, τις πινακωτές, κ.λ.π.

Κτηνοτροφία με τα μέσα της προστασίας και της φροντίδας των ζώων καθώς και τον εξοπλισμό του τσοπάνη και τα σκεύη για τα γαλακτοκομικά προϊόντα.

Αμπελουργία, είναι η ενότητα με τα μέσα παραγωγής του κρασιού και του τσίπουρου, με τα καλάθια, το πατητήρι και τη βαρέλα.

Η ενότητα των μέσων μεταφοράς με τους τρόπους μετακίνησης των ανθρώπων και τους τρόπους μεταφοράς των προϊόντων τους.

Ενότητα της υφαντικής, όπου υπάρχουν όλα τα εργαλεία για την επεξεργασία του μαλλιού και της παραγωγής του νήματος, αλλά και τα μέσα της υφαντικής με τον αργαλειό και τα υφαντά.

Τέλος, υπάρχουν διάφορα παραδοσιακά εργαστήρια (υποδηματοποιίας, κηροπλαστικής, τυπογραφίας κ.λ.π.), τα οποία έχουν εκπαιδευτικό προορισμό για μαθητές και σπουδαστές.

Το εκθεσιακό υλικό, η βιβλιοθήκη και το φωτογραφικό αρχείο του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης έχουν ως στόχο τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και παράλληλα είναι κέντρο παιδείας και δημιουργίας.

Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης επιδιώκει την πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για μαθητές. Περίπου 2.000 μαθητές παρακολουθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Μουσείου ετησίως. Επιτυχημένο ήταν το 1997 το εκπαιδευτικό πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ", το οποίο πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία του Μουσείου Μπενάκη και του Υπουργείου Πολιτισμού για τους μαθητές στα Δημοτικά σχολεία και τα Γυμνάσια. Πολλοί μαθητές από την Πάτρα και το Νομό Αχαΐας έχουν παρακολουθήσει το πρόγραμμα αυτό και ενθουσιάστηκαν διότι είχαν την ευκαιρία να μάθουν την αμπελοκαλλιέργεια και τον παραδοσιακό τρόπο παραγωγής του κρασιού στην περιοχή της Πάτρας. (<http://www.i-m-patron.gr/M.L.T/index.htm>)

Τέλος, η ανταπόκριση του Δήμαρχου Πατρέων, κ. Γιάννη Δημαρά στην πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου και η αποδοχή της δωρεάς της συλλογής του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης στο Δήμο της Πάτρας συντέλεσε στο να στεγαστεί πλέον μόνιμα στο χώρο του Παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου και τελικά να διασωθεί το Μουσείο συνεχίζοντας να λειτουργεί. Με αυτή την πράξη φάνηκε το μεγάλο ενδιαφέρον του Δημάρχου για τον πολιτισμό και γενικότερα για την πολιτιστική ανάπτυξη της Πάτρας.

Στην προώθηση του θέματος αυτού συνέβαλλαν καθοριστικά τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά και ο Πρόεδρος του Πολιτιστικού Οργανισμού του

Δήμου Πατρέων. Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Πατρών αποτελεί εθνικό κληροδότημα για την πόλη της Πάτρας που αναδεικνύει τον πολιτισμό της. Ο Λαϊκός Πολιτισμός ενός τόπου κρίνεται από την τέχνη του, η Λαϊκή Τέχνη αντιπροσωπεύει την ευαισθησία και τον πλούτο ενός λαού. Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης θεωρείται ένα έργο πολιτισμού που προβάλλει την Πάτρα και τον πολιτισμό της. Μέχρι και σήμερα, το 2012 μετράει 35 ολόκληρα χρόνια και κρατήθηκε ζωντανό παρά τις δυσκολίες και τα διάφορα εμπόδια και μάλιστα αυτή η εξέλιξη συμπίπτει με τη γιορτή της Παγκόσμιας Ημέρας Μουσείων, μια γιορτή που είναι αφιερωμένη στην προσφορά τους για τη διάδοση και ανάπτυξη των πολιτιστικών αγαθών. (<http://www.e-patras.gr/portal/web/common/459>)

7.3. Παλιό Νοσοκομείο Μεσολογγίου Χατζή-Κώστα

Το κτιριακό συγκρότημα του Παλαιού Νοσοκομείου της πόλης του Μεσολογγίου είναι ιδιοκτησία του Δήμου Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου. Με τη διαθήκη του Γεωργίου και Αναστασίου Χατζή-Κώστα στις 30-5-1847 ιδρύθηκε στο Μεσολόγγι **κοινωφελές ίδρυμα** και πήρε την επωνυμία "Δημοτικό Νοσοκομείο Μεσολογγίου Γεωργίου και Αναστασίου Χατζή-Κώστα" με στόχο να ανεγερθεί και να λειτουργήσει Δημοτικό Νοσοκομείο για τους ασθενείς της πόλης και όσων άλλων ξένων παρεβρίσκονταν εκεί.

Η ανέγερση του νοσοκομείου πραγματοποιήθηκε σε οικόπεδο του Δήμου Μεσολογγίου στην είσοδο της πόλης ακριβώς μετά τον Κήπο των Ηρώων. **Οι**

δαπάνες της ανέγερσης έγιναν σύμφωνα με τη διαθήκη με χρήματα των δωρητών καθώς και με την εποπτεία και επίβλεψη των οργάνων του Δήμου που υποχρεούνταν τη σύσταση Διεύθυνσης και Διοίκησης του Νοσοκομείου. Το συγκεκριμένο Νοσοκομείο λειτούργησε πάνω από 100 χρόνια κάτω από τη διοίκηση του Δήμου Μεσολογγίου και με την επωνυμία "Δημοτικών Αδελφάτων".

Με την εν λόγω διαθήκη διετέθηκε ένα σημαντικό ποσό προκειμένου να αγοραστούν μετοχές της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και τα μερίσματα αυτών θα χρησιμοποιούνταν για να συντηρηθεί το Δημοτικό Νοσοκομείο. Από το 1953 με βάση την κείμενη Νομοθεσία, το Δημοτικό Νοσοκομείο μετετράπηκε σε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και η λειτουργία του χρονολογείται μέχρι και το 1999 γνωστό ως "Γενικό Νοσοκομείο Μεσολογγίου Χατζή-Κώστα".

Το έτος 1999 η εγκατάσταση και η λειτουργία του Νοσοκομείου έγινε σε νέο κτίριο (στην οδό Ναυπάκτου) με το ίδιο ΝΠΔΔ, η ανέγερση του οποίου πραγματοποιήθηκε σε οικόπεδο που παραχωρήθηκε από το Υπουργείο Γεωργίας διατηρώντας την επωνυμία του και έχοντας τα ίδια περιουσιακά στοιχεία. Όλα αυτά τα στοιχεία προέκυψαν από ποικίλα δημόσια έγγραφα και η πιστοποίηση και επικύρωσή τους έγινε με την υπ' αριθμόν 1751/2001 απόφαση Εφετείου Αθηνών.

Το έτος 2001 το Εφετείο Αθηνών, προκειμένου να αξιοποιήσει αποτελεσματικά την περιουσία του Ιδρύματος, έλαβε την απόφαση ότι η θέληση των διαθετών ικανοποιείται όσο το δυνατό καλύτερα με τη χρησιμοποίηση του παλαιού κτιρίου, ως Συνεδριακό Κέντρο για ιατρικά θέματα και συναφείς εκδηλώσεις. Η κάλυψη των εξόδων για την αναπαλαίωση του παλαιού κτιρίου του «Νοσοκομείου

Χατζή-Κώστα» και τη δημιουργία του Συνεδριακού κέντρου, μπορούν να αντιμετωπιστούν από την πώληση των αναγκαίων μετοχών της ΕΤΕ, που ανήκουν κατά κυριότητα στο Ίδρυμα. (<http://www.29dytika.gr/1.php?recordID=4812>)

Αυτή η απόφαση εξεδόθη έπειτα από αίτηση του Δήμου που είχε έννομο συμφέρον και ορίζει ότι όπως έχουν οι συνθήκες σήμερα και με την πλήρη αχρηστία του παλαιού Νοσοκομείου δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η επιθυμία των Χατζή-Κώστα. Αυτή ικανοποιείται περισσότερο εάν χρησιμοποιηθεί ο χώρος του παλαιού Νοσοκομείου ως συνεδριακό κέντρο για ιατρικά θέματα και άλλες συναφείς εκδηλώσεις, ορίζοντας ότι η δαπάνη υλοποίησης αυτού του σκοπού είναι εφικτό να αντιμετωπιστεί αν γίνει εκποίηση του αναγκαίου αριθμού μετοχών του ιδρύματος. Κατά συνέπεια το ίδρυμα "ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ" αποτελεί εθνικό κληροδότημα που ανήκει στο Δήμο Μεσολογγίου και όχι στο Ν.Π.Δ.Δ. του Γενικού Νοσοκομείου Μεσολογγίου. (<http://www.29dytika.gr/1.php?recordID=4812>)

Από τις 4 Ιουνίου του έτους 2007 ο Δήμος της Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου προχώρησε στη σύσταση Ν.Π.Δ.Δ. με την ονομασία "Συνεδριακό Κέντρο Δήμου Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου Γεώργιος και Αναστάσιος Χατζηκώστα" έτσι ώστε να αρχίσουν το γρηγορότερο δυνατό εργασίες για την αναπαλαίωση κτιριακών εγκαταστάσεων του Παλαιού Νοσοκομείου έκτασης 2.500 τετραγωνικών μέτρων και τη φιλοξενία και τη λειτουργία σε αυτές διάφορων δράσεων όπως για παράδειγμα Δημοτικό Ιατρείο, Γραφεία των υπηρεσιών του προγράμματος "Βοήθεια στο Σπίτι" Γραφεία Ε.Ε.Σ., Σχολή Εθελοντριών Αδελφών Νοσοκόμων του Ε.Ε.Σ., κ.λ.π. και πολιτιστικών δραστηριοτήτων ανάμεσα στα οποία είναι και η στέγαση της "Διεθνούς Ακαδημίας της Ελευθερίας".

Με αυτό τον τρόπο ο Δήμος Μεσολογγίου είχε ως στόχο να διαχειριστεί την κινητή και την ακίνητη περιουσία του εθνικού κληροδοτήματος Νοσοκομείου «Χατζή-Κώστα» και γι' αυτό προχώρησε στη σύσταση ενός Δημοτικού ΝΠΔΔ με τα ίδια χαρακτηριστικά, δηλαδή την ίδια επωνυμία, τον ίδιο σκοπό και τα ίδια περιουσιακά στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα το νέο Δημοτικό ΝΠΔΔ έχει:

α) Την ίδια επωνυμία "Γεώργιος και Αναστάσιος Χατζηκώστας"

β) Τον ίδιο σκοπό "Συνεδριακό Κέντρο για ιατρικά θέματα"

γ) Τα ίδια περιουσιακά στοιχεία - Παλαιό κτίριο Νοσοκομείου και 71.287 μετοχές της ΕΤΕ.

(http://www.panaitoliki.gr/index.php/myimages/?option=com_content&view=article&id=3055:2009-09-03-12-49-12&catid=59:2008-11-12-11-52-13&Itemid=61&fontstyle=f-larger)

Η απόπειρα του Δήμου Μεσολογγίου να υποκαταστήσει το εθνικό κληροδότημα του νοσοκομείου "Χατζηκώστα" με τη σύσταση ενός Δημοτικού Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου κατόπιν της έγκρισης του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος, ακυρώθηκε πρόσφατα ως παράνομη από το Υπουργείο Εσωτερικών. Επίσης, καταπατήθηκε ο χώρος του παλαιού Νοσοκομείου με την τοποθέτηση επιγραφής για "Δημοτικό Συνεδριακό Κέντρο Μεσολογγίου". Μαζί με τη σύσταση Δημοτικού ΝΠΔΔ, η Δημοτική Αρχή προσπάθησε να συνάψει σύμβαση με το Ίδρυμα "Χατζηκώστα" χωρίς επιτυχία που θα είχε ως σκοπό την τεχνική υποστήριξη για να επισκευαστεί το κτίριο του παλαιού Νοσοκομείου και να χρηματοδοτηθεί από το Ίδρυμα "Χατζηκώστα".

Αυτές οι ενέργειες δεν οφελούν τους Δημότες, δεν αξιοποιείται η περιουσία του Ιδρύματος "Χατζηκώστα", δεν επιτυγχάνεται καμία λύση για το πρόβλημα του

ερειπωμένου κτιρίου του παλαιού Νοσοκομείου. Η Δημοτική Αρχή θα έπρεπε να συνεργαστεί συστηματικά, με σοβαρότητα με το Ίδρυμα "Χατζηκώστα", προκειμένου το κτίριο του παλιού Νοσοκομείου και ο χώρος του, να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο προς όφελος των Δημοτών και δεδομένης της χρηματοδότησης (μετοχές), το Μεσολόγγι να αποκτήσει ένα σύγχρονο "Πολυχώρο" (Εκθεσιακό, Συνεδριακό κέντρο). (<http://www.29dytika.gr/1.php?recordID=4812>)

Σύμφωνα με φήμες το Παλιό και εγκαταλελειμμένο Νοσοκομείο αποφασίστηκε να στεγάσει την "Ακαδημία της Ελευθερίας". Πολλές διαφωνίες υπήρξαν σχετικά με το που ανήκει, στο Δήμο ή το Νοσοκομείο. **Το παλιό Νοσοκομείο είναι κληροδότημα των δύο αδερφών Χατζηκώστα, το οποίο και παρέδωσαν με περίπου 153.000 μετοχές της Εθνικής Τράπεζας και 10.000 περίπου της Τράπεζας της Ελλάδος.** Το 2010 η μετοχή της ΕΤΕ ήταν στα 12€ περίπου και το 2008 ήταν στα 38€. Όμως, υπάρχει το μεγάλο εμπόδιο του κληροδοτήματος εκ του οποίου δεν επιτρέπεται η πώληση μετοχών, αλλά η χρήση μόνο των μερισμάτων και αυτό προβλέπεται μόνο και μόνο για τη συντήρηση του κτιρίου. Βέβαια παλαιότερα κάποιοι διοικητές τα χρησιμοποίησαν προς άλλες χρήσεις. Σήμερα η τιμή της μετοχής της ΕΤΕ είναι πολύ λιγότερο, δηλαδή 1.38€ και αξίζουν περίπου 207.000€.

(<http://aitoloakarnaniapost.gr/aitol/item/4294>)

7.4. Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου-Κληροδότημα Χατηκώστα

Η περιοχή του ιερού ναού του Αγίου Παντελεήμονος στο Μεσολόγγι συνδέεται άμεσα με την παρουσία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, από τις πρώτες

προσπάθειες που έγιναν για τη σύσταση του ελληνικού κράτους, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο μέρος αυτό στεγάζονται πολλά ιδρύματα του χώρου της εκπαίδευσης, το Ξενοκράτειο (1885), το κτίριο Γεωργίου και Ελένης Κυριαζή και το κτίριο Χατζηκώστα, το οποίο ιδρύθηκε πριν το 1862. ([http://www.3dim-mesol.ait.sch.gr/History% 20scool_1](http://www.3dim-mesol.ait.sch.gr/History%20scool_1))

Στις μέρες μας το Ελληνικό Σχολείο Κωνσταντίνου Χατζηκώστα στο Μεσολόγγι θεωρείται ένα από τα διατηρητέα κτίρια της πόλης. Δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο, κάποιο επίσημο έγγραφο στο οποίο να αποτυπώνεται η δωρεά και η κατασκευή του. Σε αρκετά συγγράμματα που έχουν εκδοθεί κατά καιρούς για το Μεσολόγγι, αναφέρεται ως έτος κατασκευής του άλλες φορές το 1896 και άλλες το 1906.

Από έρευνα που διενεργήθηκε με τη βοήθεια της Μαρίας Μπακαδήμα-Ξουριά, η οποία είναι προϊσταμένη στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, από διάφορα επίσημα συμβόλαια, διάφορες εφημερίδες της εποχής καθώς και εγκυκλοπαίδειες, έχει αποδειχθεί ότι το σχολείο αυτό λειτουργούσε πριν από το 1896. Κατά συνέπεια, συμπεραίνουμε ότι κατασκευάστηκε νωρίτερα και πιο συγκεκριμένα μάλλον ξεκίνησε τη δεκαετία του 1850, δηλαδή όταν χτίζονταν και το Νοσοκομείο Μεσολογγίου, δωρεά και αυτό της οικογένειας Χατζηκώστα. (Μπακαδήμα – Ξουριά, Μ & Τσατσά – Πατσουράκη, Σ., 1997)

Η ίδρυση ως θεσμού του Ελληνικού Σχολείου Μεσολογγίου χρονολογείται το 1835. Η στέγασή του έγινε στην οικία Κ. Μπέλια χωρίς να υπάρχει δημόσιο κτίριο. **Με το θάνατο του Γεώργιου Χατζηκώστα το 1845 και σύμφωνα με τη διαθήκη του, η οποία είχε συνταχθεί 20 μέρες πριν το θάνατό του (στις 11-8-1845), διατέθηκαν τα απαραίτητα ποσά για να ιδρυθούν το Νοσοκομείο**

Μεσολογγίου και το Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου. (Μπακαδήμα – Ξουργιά, Μ & Τσατσά – Πατσουράκη, Σ., 1997)

Με βάση κάποια επίσημα έγγραφα και άρθρα από εφημερίδες αυτής της περιόδου των ετών 1850, 1851 και 1853, έγινε η αρχή της ανέγερσης του Νοσοκομείου στην πόλη του Μεσολογγίου σε τμήμα του Κήπου των Ηρώων που παραχώρησε ο Δήμος Μεσολογγίου, ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιήθηκαν χρήματα για να κατασκευαστούν κι άλλα έργα όπως το Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου και η επιδιόρθωση των Υδραγωγείων της πόλεως. (Μπακαδήμα – Ξουργιά, Μ & Τσατσά – Πατσουράκη, Σ., 1997)

Συνεπώς, η κατασκευή του Ελληνικού Σχολείου πρέπει να ξεκίνησε κατά τα έτη 1851-1854 και συμπίπτει με την κατασκευή του Νοσοκομείου Χατζηκώστα. Το Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου λειτούργησε το έτος 1862. Αυτό αποδεικνύεται από το εγκυκλοπαιδικό γλωσσικό λεξικό ΠΑΠΥΡΟΣ, το οποίο και αναφέρεται στην ίδρυση και λειτουργία του όσο και από το φύλλο της εφημερίδας ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ. Κατά το έτος 1896 παρουσιάστηκαν επισκευές στο Ελληνικό Σχολείο, και αναφέρονται πιο συγκεκριμένα "... για την επισκευή του εν Μεσολογγίω Ελληνικού Σχολείου ...", κάτι το οποίο υποδηλώνει ότι το σχολείο λειτουργούσε ανελλιπώς μέχρι κι εκείνη τη στιγμή. (Μπακαδήμα – Ξουργιά, Μ & Τσατσά – Πατσουράκη, Σ., 1997)

Το **1902** η πριγκίπισσα Σοφία συνοδεύουσα την Α.Υ. τον διάδοχο του θρόνου όταν επισκέφτηκε την πόλη του Μεσολογγίου, επισκέφτηκε και αυτή τα κληροδοτήματα του Γεωργίου Χατζηκώστα. Στο τέλος του 1903 και στις αρχές της επόμενης χρονιάς (1904) παρουσιάστηκαν σοβαρά προβλήματα που αφορούσαν την κτιριακή κατάσταση του Νοσοκομείου και η ανάθεση της ανέγερσης εκ νέου του

Νοσοκομείου Χατζηκώστα έγινε στον μηχανικό Άγγελο Οικονόμου (υπ' αριθμ. 73610/19-8-1905 εργολαβικό συμβόλαιο). Η ανακαίνιση ολοκληρώθηκε το 1906 και στο αέτωμα της κεντρικής εισόδου υπάρχει μέχρι και τις μέρες μας η μαρμάρινη επιγραφή " ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ ΑΝΕΓΕΡΘΕΝ ΕΝ ΕΤΕΙ 1906 ΕΠΙ ΔΗΜΑΡΧΙΑΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΑΪΚΟΥ". (Μπακαδήμα – Ξουργιά, Μ & Τσατσά – Πατσουράκη, Σ., 1997)

Μέχρι και το **1930** λειτούργησε ως Σχολαρχείο μέχρι που καταργήθηκε ο θεσμός των Σχολαρχείων. Στο προαύλιο του σχολείου άρχισαν να διεξάγονται γυμναστικές επιδείξεις του Ξενοκρατείου καθώς και του Ελληνικού Σχολείου. Επιπλέον, ο Τάκης Μπέτσος το 1930 ανέβασε το έργο "ΡΙΓΟΛΕΤΟ" του Βέρντι. Αργότερα δίδαξαν σε αυτό οι καθηγητές Γουργουλίτσας και Θούας, καθώς και μεταξύ των άλλων ήταν και ο φημισμένος ελληνοδιδάσκαλος Διαμαντής Σούστας. Στα μέσα του 1937 το Ελληνικό Σχολείο άρχισε να φιλοξενεί το 3^ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου, το οποίο μέχρι κι εκείνη τη στιγμή στεγάζονταν στο "ΞΕΝΟΚΡΑΤΕΙΟ ΜΕΓΑΡΟ". (Μπακαδήμα – Ξουργιά, Μ & Τσατσά – Πατσουράκη, Σ., 1997)

Στα χρόνια της Κατοχής το Ελληνικό Σχολείο διέκοψε προσωρινά τη λειτουργία του. Μετά την απελευθέρωση, το μισοκατεστραμμένο σχολείο συνέχισε να στεγάζει το 3^ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου περιοδικά όμως, διότι υπήρχαν ανάγκες για την επισκευή του κτιρίου μέχρι και το έτος 1988 στο οποίο αποπερατώνεται το νέο σύγχρονο οικοδόμημα που στεγάζει το 3^ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου. (http://www.3dim-mesol.ait.sch.gr/History%20scool_1)

Το 1946 ο επιθεωρητής Δημοτικών Σχολείων της περιφέρειας Μεσολογγίου ζήτησε από το Υπουργείο Παιδείας να χρηματοδοθεί η επισκευή του πρώην σχολαρχείου (Ελληνικό Σχολείο), το οποίο κι έμεινε αχρησιμοποίητο μέχρι να

στεγαστεί το 3^ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου. Από το 1988 έως σήμερα στεγάζει το 1^ο Νηπιαγωγείο Μεσολογγίου. (http://www.3dim-mesol.ait.sch.gr/History%20scool_1)

Πορεία μέσα στο χρόνο του 1^{ου} ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Το πρώτο νηπιαγωγείο της πόλης του Μεσολογγίου ιδρύθηκε επίσημα το έτος 1966 με το ΦΕΚ 128/27-Ιουνίου 1966 και με εγγραφές σε αίθουσα του Ξενοκρατείου

Μεγάρου, όπου λειτούργησε προσωρινά με προσωρινή Διευθύντρια την Λιλίκα Σκιαδά. Το ίδιο έτος μεταστεγάστηκε σε νοικιασμένο κτίριο επί της οδού Κρυστάλη όπου και παρέμεινε εκεί μέχρι το έτος 30-7-1978, με διευθύντρια την Ευφροσύνη Σύψα. Επίσης, από 1-8-1978 στεγάστηκε σε διαμορφωμένη αίθουσα του Ξενοκρατείου Μεγάρου μέχρι και το 1988. Την ίδια χρονιά ζητήθηκε η μετεστεγάση του 1^{ου} Νηπιαγωγείου Μεσολογγίου στο Ελληνικό Σχολείο αφού βέβαια επισκευαστεί, διότι μέχρι τότε φιλοξενούσε το 3^ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου. **Από το έτος 1988 μέχρι τις μέρες μας το 1^ο Νηπιαγωγείο Μεσολογγίου στεγάζεται στο κτίριο του Ελληνικού Σχολείου δωρεάς Χατζηκώστα.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ποιότητα ζωής, η οποία είναι πάντοτε το βασικό σημείο ανάπτυξης των κοινωνιών, απασχόλησε σε μεγάλο βαθμό το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών τα τελευταία χρόνια. Με το έργο των στελεχών του πραγματοποιήθηκε το ξεκίνημα μιας νέας προσπάθειας προκειμένου να αφομοιωθούν τα ωφέληματα και να αναπτυχθούν οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες, που παρέχονται στην ελληνική κοινωνία από τα ίδια τα μέλη της.

Σε αυτήν την προσπάθεια σημαντικό ρόλο έχουν διαδραματίσει τα Εθνικά Κληροδοτήματα, αφού έχουν οργανωθεί εκ νέου, η αποσαφήνιση της νομοθεσίας που τα διέπει, η εντατικοποίηση της κοινωφελούς δράσης των διοικητών τους και η ενεργοποίηση και συμμετοχή των πολιτών σε αυτές τις δράσεις.

Αναμφίβολα, τα εθνικά κληροδοτήματα αποτελούν σημαντικά στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού. Από τα κυριότερα εθνικά κληροδοτήματα της Ελλάδας είναι ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας. Τα εθνικά κληροδοτήματα, τα οποία έχουν προκύψει κατά κύριο λόγο από δωρεές αντέχουν στο χρόνο, η εποπτεία και ο έλεγχος τους είναι μέλημα του Υπουργείου Οικονομικών και του Υπουργείου Πολιτισμού και αναδεικνύουν τον πολιτισμό κάθε τόπου. Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πόλη της Πάτρας, όπως επίσης και το Ελληνικό Σχολείο Μεσολογγίου και το Νοσοκομείο Χατζηκώστα στο Μεσολόγγι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαλλοπούλου Πηνελόπη, 2003, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, εκδόσεις Σακκουλά.

Μέντης Κων/νος, 2007, *Πολιτιστική Διαχείριση και Πολιτιστική Πολιτική*, Πανεπιστημιακές και πολιτισμικές εκδόσεις Μέντη

Μπακαδήμα – Ξουργιά, Μ & Τσατσά – Πατσουράκη, Σ. (1997). Δημόσια, Δημοτικά και Ιδιωτικά Έργα στην Πόλη και την Επαρχία Μεσολογγίου κατά τα έτη 1894 – 1903

Σιγανού Βασιλική, 2004, Εθνικά Κληροδοτήματα, Υπηρεσία εκτύπωσης εντύπων και αξιών δημοσίου, δεύτερη έκδοση.

Νόμος 2039/1939 περί εθνικών κληροδοτημάτων

Νόμος 455/1976 περί εθνικών κληροδοτημάτων

Νόμος 2386/1996 περί εθνικών κληροδοτημάτων

Νόμος 2753/1999 περί εθνικών κληροδοτημάτων

Νόμος 2993/2002 περί εθνικών κληροδοτημάτων

Νόμος 1539/1938 περί εθνικών κληροδοτημάτων

Νόμος 2873/2000 περί εθνικών κληροδοτημάτων

Νόμος 2873/2000 περί εθνικών κληροδοτημάτων

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.lawyers4you.gr/el/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/92-%CE%9A%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%AF%CE%B1>

http://foggs.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=3533&catid=1:12&Itemid=192

<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=107044>

<http://istoria.exnet.gr/syntagma/111----/1857-----.html>

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Dytiki_Ellada_in_Greece.svg

http://3dim-mesol.ait.sch.gr/History%20scool_1

<http://odysseus.culture.gr/h/2/gh21.html>

<http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?id=266&category=25>

<http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?id=266&category=25>

<http://www.arxaiaolympia.gov.gr/Default.aspx?tabid=330>

http://www.travelmagic.gr/magictravel/show_business/9601

<http://www.i-m-patron.gr/M.L.T/index.htm>

<http://www.29dytika.gr/1.php?recordID=4812>

http://www.panaitoliki.gr/index.php/myimages/?option=com_content&view=article&id=3055:2009-09-03-12-49-12&catid=59:2008-11-12-11-52-13&Itemid=61&fontstyle=f-larger

<http://aitoloakarnaniapost.gr/aitol/item/4294>

<http://iekemtee.gr/el/%CE%BC%CE%BF%CE%B9%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5-%CF%84%CE%B7-%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%82/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%B1/2022-%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF-%CE%BA%CF%84%CE%B7%CE%BC%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BF-%CF%89%CF%83-%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD->

%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%81%CF%89%
CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B7-
%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B7,-
%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE
%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-
%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%83-
%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%83-
%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B7%CF%83-
%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE
%B1%CF%83-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4-
%CF%81%CF%8C%CE%BA%CE%BF%CF%85